

ЕМИЛ ГАБОРИО УБИЙСТВО В ОРСИВАЛ

Превод от френски: Здравка Найденова, Александър Найденов, 1992

chitanka.info

I

На 9 юли 186..., четвъртък, Жан Берто, по прозвище Ла Рипай, и синът му, за които всички в Орсивал знаеха, че преживяват от браконьерство и дребни кражби, станаха на разсъмване, за да отидат за риба.

Щом стигнаха реката, те разтовариха риболовните си принадлежности и Жан ла Рипай влезе в лодката, за да изгребе насъбралата се вода.

Той забеляза, че едната дръжка за греблото на старата му лодка всеки момент ще се счупи.

— Филип — извика той на сина си, — донеси ми парче дърво, за да поправя дръжката на греблото.

— Отивам — отговори Филип.

Наоколо нямаше никакво дърво. Младежът тръгна към близкия парк Валфьойо на хубавото имение на граф Треморел и прекоси рова, който обграждаше парка. Възнамеряваше да отреже някакъв клон от върбите до водата.

Извади ножа, огледа се и извика:

— Татко! Ей, татко!

— Какво има — попита старият браконьер.

— Ела татко — извика Филип, — за Бога, ела бързо!

Жан ла Рипай разбра, че ставаше нещо необикновено и с три скока се озова в парка. Но и той застина ужасен пред гледката, потресла Филип. На брега на реката лежеше труп на жена. Дългите ѝ коси плуваха сред водната растителност. Сивата копринена рокля беше раздрана и покрита с кал и кръв. Горната част на тялото беше във водата.

— Убийство! — прошепна Филип. Гласът му трепереше.

— В това няма съмнение — отговори равнодушно Ла Рипай, — но коя ли е жената? Май че е графинята.

— Сега ще видим — каза младежът.

Той пристъпи към трупа, но баща му го дръпна за ръката.

— Какво смяташ да правиш, нещастнико? — извика той. — Убит човек не се докосва в отсъствие на съдебните власти.

— Тогава да предупредим кмета.

— Защо? Кой знае дали няма да ни обвинят...? Ако предупредим г-н Куртоа, той ще ни попита как и защо сме били в парка на г-н Треморел. И без нас ще намерят тялото... Ела да си вървим.

Но Филип отговори решително:

— Трябва да предупредим кмета: ние не сме диваци. Ще кажем на господин Куртоа, че сме забелязали тялото, когато сме минавали с лодката.

Като разбра, че синът му ще отиде без него, старият Ла Рипай се съгласи.

Те минаха пак през рова и тръгнаха към дома на кмета на Орсивал.

Разположено на пет километра от Корбей, на десния бряг на Сена, Орсивал е едно от най-очарователните селца в околностите на Париж. Къщите му са бели, а гордостта му е чисто бялата камбанария, от която се виждат ветропоказателите на двадесет замъка.

Кметът на Орсивал живее в селото в една от онези къщи, които човек си представя, когато му се присъни, че има рента от 100 хил. ливри.

След тридесет години упорит труд г-н Куртоа се оттегли от търговията с кръгли четири милиона.

Тогава той взе мерки да го помолят да поеме кметството на Орсивал и го прие.

Кметуването беше за него и радост, и болка: болка за пред хората, но реално щастие за него самия...

В дома на г-н кмета всички спяха още, когато баща и син Берто стигнаха там. Наложиха се да преговарят цели десет минути с прислужника Батист, докато той се реши да събуди господаря си.

Накрая двамата Берто се намериха пред нисък, дебел и червенобузест мъж — г-н Куртоа.

Филип каза:

— Г-н кмете, идваме да ви уведомим за едно голямо нещастие. У г-н Дьо Треморел е извършено престъпление.

Г-н Куртоа беше приятел на графа и, чувайки това, пребледня като платно.

— За какво престъпление ми говорите! — извика той. — Боже мой!

— Да, преди малко видяхме едно тяло и мисля, че това е тялото на графинята.

Кметът вдигна ръце към небето.

— Но кога, къде? — попита той.

— Преди малко. Накрая на парка.

— Това е ужасно! — повтаряше добрият г-н Куртоа. — Какво нещастие! Такова престъпление в общината! Добре сте направили, че дойдохте. Аз бързо ще се облека и ще изтичаме... Не, почакайте.

Той викна:

— Батист!

Прислужникът, който подслушваше на вратата, влезе.

— Викате ли ме, господине!

— Изтичай при мировия съдия — му каза кметът. — Няма и секунда за губене, става въпрос за престъпление. Кажи му да дойде бързо, много бързо.

Мировият съдия на Орсивал, бивш адвокат от Мелюн, г-н Планта, беше загубил през същия месец жена си, която обожаваше, и двамата си сина — две очарователни момчета, едното на осемнадесет, а другото на двадесет и две години. Дълго време имаше опасност да си загуби разума, беше продал кантората си и не искаше да види никого.

Но с течение на времето мъката му намаля. Започна да се отегчава от бездействието. Длъжността „мирови съдия“ в Орсивал беше вакантна и г-н Планта я получи.

Той продължаваше да живее сам, като посвещаваше свободното си от съда време на своите цветя. — Това е човекът, който четвърт час след тръгването на Батист дойде в дома на кмета на Орсивал.

Господин Планта беше висок, слаб и нервен. Носеше късо подстригана коса, неспокойните му очи непрекъснато търсеха нещо, а носът му беше дълъг и тънък.

— Какво научавам — каза той, — убили са г-жа Дьо Треморел?

— Ето тези хора твърдят, че е така — отговори кметът.

Г-н Куртоа не беше вече същия човек. Лицето му се мъчеше да изрази величествено хладнокръвие. Той се опитваше да бъде спокоен, хладен и равнодушен.

А г-н Планта беше такъв съвсем естествено. Той каза:

— Трябва да отидем незабавно да видим какво е станало. Изпратих да предупредят шефа на жандармерията, който ще ни настигне.

— Да тръгваме — каза г-н Куртоа, — шарфът е в джоба ми.

Тръгнаха. Филип и баща му вървяха отпред.

Беше почти осем часът, когато пристигнаха до желязната врата на градината на г-н Дьо Треморел. Кметът натисна звънеца.

Никой не излезе.

Кметът позвъни по-силно, и още по-силно, и накрая с всички сили. Никой не се показа. От замъка на г-жа Дьо Ланаскол, който се намираше срещу този на г-н Дьо Треморел, излезе прислужник и каза:

— В замъка няма никой.

— Как така никой? — попита изненадан кметът.

— Искам да кажа, че там са само господарите! Цялата прислуга замина снощи с влака в осем и четиридесет за Париж да присъства на сватбата на предишната готвачка, г-жа Дени. Те трябва да се върнат днес сутринта с първия влак.

— Велики боже! — провикна се г-н Куртоа. — Значи графът и графинята са останали сами тази нощ?

— Съвсем сами, г-н кмете.

— Това е ужасно!

В този момент се дочуха песни и смехове. Петима души — три жени и двама мъже, се появиха почти веднага след това.

— А, ето хората от замъка — каза прислужникът. — Те сигурно имат ключ.

Прислужниците, забелязвайки групата пред вратата, веднага дотичаха. Камериерът на графа попита:

— С графа ли желаете да говорите, господа!

— Звъним вече двадесет и пет пъти — каза кметът — и никой не идва.

— Това е странно — отговори камериерът, — господинът спи много леко! Може би е излязъл.

— Нещастие! — провикна се Филип. Убили са ги и двамата!

При тези думи прислужниците изтрезняха. Г-н Куртоа наблюдаваше стария Берто.

— Убийство! — прошепна камериерът. — Ах, това е заради парите, научили са...

— Какво? — попита кметът.

— Г-н графът получи вчера една доста голяма сума.

— А-а, да, доста голяма — добави една камериерка.

— Пачката беше ей толкова дебела. Госпожата дори каза на господина, че няма да може да мигне през нощта при толкова пари в къщата.

— В колко часа заминахте снощи? — попита г-н Куртоа прислужниците.

— В осем.

— Всички заедно ли заминахте?

— Да, господине.

— И се връщате всички заедно?

— Не — отговори камериерката. — Геспен ни напусна на Лионската гара в Париж. На тръгване каза, че ще дойде у Велпер, където се празнуваше сватбата.

Господин кметът ръгна с лакът мировия съдия и продължи да разпитва.

— А после видяхте ли отново този Геспен?

— Не, господине.

— От дълго време ли работи тук?

— От пролетта.

— Какво работеше?

— Беше градинар.

— А... знаеше ли за парите?

— О, да. Ние много говорихме за тях. Той дори каза: „Като си помисли човек, че господин графът има в бюрото си толкова пари, че да направи всички ни богати!“

— Какъв човек е той?

Прислужникът срещу него отговори:

— Добро момче. От всичко разбира. Изглежда, че е бил богат... Но е голям гуляйджия.

Г-н Планта, който разглеждаше внимателно стената и градинската врата, каза:

— Достатъчно! Преди да продължим този разпит, добре е да установим престъплението, ако има такова, което още не е доказано. Нека този, който има ключ, да отвори вратата.

Камериерът отвори и всички влязоха в дворчето. Жандармите току-що бяха пристигнали. Кметът каза на техния началник да го последва и постави двама души при градинската врата, като им заповяда да не пускат никой да влиза или да излиза без негово разрешение. Камериерът отвори входната врата на къщата.

II

Дори да нямаше престъпление, то най-малкото в дома на граф Треморел бе станало нещо необичайно.

Стъклената врата към градината беше отворена и три стъкла бяха пръснати на хиляди парченца.

На белия мраморен под се виждаха тук-там капки кръв.

— Заведете ни на мястото, където сте видели тялото! — каза г-н Куртоа на двамата Берто.

— Би било по-разумно според мен — възрази г-н Планта — и по-логично да започнем с оглед на къщата.

— Да, тъкмо това си мислех и аз — отговори кметът.

Той накара всички да излязат, освен началника на жандармите и камериера, който трябваше да им бъде водач.

Тръгнаха по стълбата, по която имаше кървави петна. На площадката видяха отпечатък от окървавена ръка на една врата.

Кметът едва се държеше на краката си. Дори началникът на жандармите, някогашен участник в Кримската война, беше развълнуван. Само г-н Планта беше спокоен, сякаш се намираще в собствената си градина. Той отвори вратата и влезе в стаята, другите го последваха.

Това беше будоар, тапициран със син сатен, с диван и четири фотьойла, покрити със същия плат като стените. Един от фотьойлите беше съборен.

Минаха в спалнята.

Безпорядъкът там беше ужасяващ. По средата на стаята малката масичка беше обърната и около нея на килима имаше бучки захар, малки лъжички и парченца порцелан.

— Ах! — каза камериерът, — господинът и госпожата са пиели чай, когато проклетниците са влезли!

Табличката от камината беше хвърлена на земята, стенният часовник при падането беше спрял на три часа и двадесет минути. Балдахинът над леглото беше изскубнат и покриваше леглото. Всички

мебели бяха съборени. Платът на фотьойлите беше разрязан с нож. Бяха изкъртили бюрото, чекмеджетата му бяха отворени и празни. Огледалото на гардероба беше на парченца и навсякъде имаше кръв — по килима, по мебелите. Очевидно Графът и графиня Дьо Треморел са се отбранявали дълго и храбро.

— Нещастните! — шепнеше горкият кмет. — Нещастните! Тук са ги убили — и се разплака.

Всички бяха паникьосани. Само мировият съдия си водеше бележки и оглеждаше ъглите.

— Сега — каза той — да отидем другаде.

В другите помещения цареше същия безпорядък. И най-вече в кабинета на графа. Книгите от библиотеката бяха пръснати на земята. Диваните, столовете бяха изпокъсани.

Качиха се на втория етаж.

В първата стая, в която влязоха, намериха брадва пред гардероба. Камериерът позна, че е от къщата. Партерът беше пощаден. Само че убийците бяха огладнели след убийството. Те бяха изяли всичко, което бяха намерили в бюфетите. На масата до осемте празни бутилки имаше пет чаши.

— Били са петима — прошушна кметът. И добави — преди да отидем да видим труповете, ще изпратя, една бележка на прокурора на Корбей. След един час ще пристигне следователят, който ще довърши нашата тежка задача.

Заповядаха на един жандарм да тръгне възможно най-бързо.

После се упътиха към реката.

От къщата до Сена няма повече от двеста крачки. За да се стигне до нея, се минава по една от двете алеи край тревната площ.

Но убийците не бяха минали оттам. Те бяха пресекли през тревата. Следите им личаха ясно по тревата. Насред пътя съдията намери един чехъл. По-нататък намериха бяло шалче: Камериерът често го беше виждал на шията на графа. По шалчето имаше кръв.

Накрая стигнаха до брега на водата и забелязаха трупа. На това място по пясъка имаше, дълбоки отпечатащи от стъпки. Всичко сочеше, че там е станала последната борба.

Господин Куртоа разбра цялото значение на тези следи.

— Никой да не мърда — каза той.

И последван само от съдията, той се доближи до тялото. Разпознаха графинята. Как ли се е оказала там?

Кметът предположи, че е избягала, че са я преследвали и че тук са ѝ нанесли последните удари. Тази версия обясняваше следите от борбата. В такъв случай убийците са влачили по тревата тялото на графа.

Кметът говореше, разглеждаше почвата, правеше измервания. Внезапно му хрумна една идея.

— Ла Рипай — провикна се той, — елате. Старият браконьер се подчини.

— Казвате, че сте забелязали тялото от лодката?

— Да, господин кмете.

— Заведете ни при вашата лодка.

Старецът хвърли заплашителен поглед на сина си. Той пребледня.

Камериерът донесе една стълба и се опита да я постави над рова. Но кметът му викна:

— Спрете! Той забеляза следите, оставени от двамата Берто от двете страни на рова.

— Какво е това? — каза той. — Очевидно някой е минал оттук, и то неотдавна, тези следи от стъпки са съвсем пресни.

И той заповяда да сложат стълбата по-далече. Стигнаха до лодката.

— Това там ли е вашата лодка? — попита кметът Ла Рипай.

— Да, господине.

— Но тя е съвсем суха. Греблата не са мокрени от четиридесет и осем часа. Как сте могли да видите нещо от лодка, в която не сте се качвали? Освен това какви са следите по рова и от колко души са?

Двамата Берто стояха с наведени глави.

— Стражар — заповяда господин кметът, — в името на закона, арестувайте тези двама мъже и не им позволявайте да разговарят помежду си.

Докато стражарят отвеждаше двамата Берто, съдията и кметът се върнаха в парка.

— Обаче — шепнеше г-н Куртоа — няма следи от графа!

Трябваше да се вдигне трупът на графинята. Горката жена! Лицето ѝ беше покрито с кръв и кал, а на челото ѝ имаше рана.

Дрехите ѝ бяха разкъсани. Тя беше намушкана двадесет пъти с нож и сигурно е била ударена с тояга или по-скоро с чук, а после са я влачили за косите!

В лявата ѝ ръка имаше парче обикновен сивкав плат, откъснат вероятно от дрехата на един от убийците.

— Да пренесем графинята в къщата! — заповяда съдията.

Току-що бяха поставили тялото на графинята в партера върху масата за билиард, когато следователят и един доктор пристигнаха.

III

Следователят от съда в Корбей по това време беше г-н Антоан Домини — четиридесетгодишен мъж. Той беше посветил целия си живот на службата. Това беше извънредно сериозен човек.

Кметът и съдията станаха да посрещнат следователя.

Господин Домини ги поздравя тежко и им представи един мъж на около шестдесет години, който идваше с него.

— Господа — каза той, — това е д-р Жандрон.

Г-н Планта му стисна ръка, а кметът му се усмихна.

Работата е в това, че докторът е широко известен в Корбей и в целия департамент със своята наука и начина си на живот. През лятото и зимата той прави своите посещения само между пет и девет часа сутринта. След това той работи за себе си, в парника или в своята лаборатория. Той се занимава с отрови и усъвършенствува един апарат, с който ще могат да се откриват следи от всякакви отрови, неоткриваеми досега.

Г-н Куртоа разказа подробно какво беше установил при своята анкета. Той разказа с какво поведението на двамата Берто бе събудило подозрения и как бе решил да ги арестува.

— А сега — каза той — петима от моите хора и всички прислужници от къщата търсят трупа на графа в парка. Ако не го намерят, имам под ръка рибари, които ще го потърсят в реката.

— Вие сте действали много разумно, г-н кмете — каза следователят. — Нещастие то е твърде голямо, но и аз мисля като вас, че сме по следата на виновниците. Браконьерите, които задържахме, градинарят, който е изчезнал, трябва да са замесени с нещо в това престъпление.

Г-н Планта отбеляза:

— Ако Геспен е виновен, той няма да бъде толкова глупав, че да се върне тук.

— О, ние ще го открием — подзе отново г-н Домини. — Преди да тръгна от Корбей, аз изпратих до префектурата на полицията в

Париж телеграма. Един полицейски агент скоро ще дойде тук. А сега дайте ми някои сведения за граф и графиня Дьо Треморел.

— А, господине! — провикна се кметът — Какви очарователни хора! Графът беше на около тридесет и четири години, хубаво, много духовито момче. Понякога имаше пристъпи на меланхолия, по време на които не искаше да види никого, но обикновено беше толкова любезен, толкова учтив, толкова вежлив, че всички го обожаваха.

— А графинята? — попита следователят.

— Същински ангел, господине, ангел на земята! Горката жена! Тя беше кралицата на нашия край със своята хубост.

— Графът и графинята бяха ли богати?

— О, да, те имаха над сто хиляди франка рента, да, много повече, защото от пет или шест месеца графът продаваше земи, за да купи рента.

— От дълго време, ли бяха женени?

— Точно от десет месеца, знам го, защото аз самият ги ожених. Една година след смъртта на горкия Соврези.

— А кой е този Соврези, за когото говорите? — попита следователят, като спря да записва.

Г-н Планта стана и каза:

— Г-н Соврези беше първият съпруг на г-жа Дьо Треморел. Тя беше дъщеря на беден селски учител. На осемнадесет години хубостта ѝ беше прочута на три левги наоколо, но зестрата и бяха само големите сини очи ѝ възхитителните руси коси. Берт търсеше учителско място, когато наследникът на един от най-богатите собственици в нашия край се влюби в нея. Клеман Соврези току-що беше навършил тридесет години. Той имаше близо сто хиляди ливри рента и доста добри земи. Той поиска ръката на Берт и се ожени за нея. Настаниха се тук, в имението Валфьойо. Берт бързо свикна с новия живот. Човек би казал, че винаги е живяла по този начин. Тя съумя да остане скромна, макар че се държеше в тон с най-отбраното общество. Всички я обикнаха. Обичаха и Соврези, който притежаваше едно от онези златни сърца, дето дори не желаят да подозират, че съществува и зло.

Това младо семейство трябваше да бъде щастливо и беше... Живееха нашироко във Валфьойо. Даваха много приеми.

Соврези беше женен от две години, когато една вечер доведе от Париж един от старите си приятели — другар от колежа, граф Ектор

дъо Треморел. Той остана във Валфъойо. Никой не се изненада. Ектор бе преживял една доста бурна младост, изпълнена с шумен разврат, дуели, облози, любовни приключения. Той бе разпилял благодарение на фантазията си едно колосално богатство. Относително спокойният живот във Валфъойо изглежда му хареса.

Той рядко отсъстваше, и то само за да отиде в Корбей, почти винаги пешком. Там, в хотела „Бел Имаж“, той се срещаше като че случайно с една млада дама от Париж. Те прекарваха следобеда заедно и се разделяха, когато тръгваше последният влак.

— Дявол да го вземе! — прошепна кметът. — За човек, който живее сам, който никого не вижда, нашият съдия е доста добре информиран.

Г-н Куртоа беше ревнив. Как е възможно той, първият човек в общината, изобщо да не знае за тези срещи!

Д-р Жандрон отговори:

— О, цял Корбей говореше за това навремето.

Г-н Планта продължи:

— Порядките в замъка си останаха същите. Г-н и г-жа Соврези се сдобиха с един брат и това е всичко. Соврези направи по това време много пътувания до Париж. Той се занимаваше с работите на своя приятел.

Този щастлив живот продължи една година. Една вечер на връщане от лов Соврези се почувства зле и беше принуден да си легне. Беше заболял от пневмония, възстанови се, но не се пазеше и болестта му толкова се усложни, че всички предвиждаха неговия фатален край.

Жена му и приятелят му бяха денем и нощем неотстъпно край леглото му. Един час преди да умре, той повика в стаята си всички прислужници от замъка. Когато дойдоха, той хвана ръката на жена си, постави я в ръката на граф Дъо Треморел и ги накара да се закълнат, че ще се оженят, когато си отиде завинаги.

— Г-н и г-жа Соврези нямаха ли деца? — попита следователят.

— Не, господине — отговори кметът. Г-н Планта продължи:

— Болката на графа и на младата вдовица беше толкова голяма, че г-н Дъо Треморел беше като луд. Графинята се затвори в покоите си и не искаше да вижда никого. Когато се появиха отново, те бяха неузнаваеми, толкова променени бяха и единият, и другият.

Следователят спря с един знак на главата г-н Планта.

— Знаете ли, г-н съдия — попита той, — дали срещите в хотел „Бел Имаж“ бяха прекратени?

— Мисля, че да, господине.

А аз съм почти сигурен в това — каза д-р Жандрон — говореше се за едно шумно обяснение между г-н Дьо Трemorел и красивата дама от Париж. След него не са ги виждали повече в „Бел Имаж“.

— Бих ви помолил да продължите, господине — каза г-н Домини.

— Уви — каза г-н Планта — няма нищо вечно, дори болката. И една година след смъртта на Соврези г-н Дьо Трemorел се ожени за неговата вдовица...

— Сега — каза г-н Домини — остава само да научим как живееха новите съпрузи.

Г-н Куртоа помисли, че сега е негов ред да вземе думата...

— Те живееха в пълно съгласие — каза той, — никой в моята община не знаеше това по-добре от мен. Аз бях техен приятел. Нито един облак, нито една лоша дума. Ектор обграждаше жена си с внимание като любовник, а Берт беше достойна за Соврези и за Ектор — двамата най-достойни мъже, които съм срещал в моя живот! По едно време ми се стори, че Ектор не е безразличен към моята по-голяма дъщеря Лоранс и си мислех да ги омъжа. Но стечението на обстоятелствата им попречи...

В този момент във вестибюла се чу силен шум. Всички станаха.

IV

Вратата на салона се отвори и видяха един младеж да се бори енергично с един стражар и един прислужник. Борбата се водеше вече от доста дълго и дрехите му бяха в голям безпорядък. Беше си загубил каскета и дългите му черни коси падаха върху лицето.

Отвън тълпата крещеше:

— Той е! Смърт за убиеца! Това е Геспен! Ето го!

— Помощ! — викаше младежът — Пуснете ме, аз съм невинен!

— Ако е виновен — прошепна старият съдия, — за какъв ли дявол се е върнал?

— Той е мъртво пиан — каза стражарят. — Когато го видяха, една жена се провикна: „Бандит! Тази нощ ти си убил графа и графинята!“ А той веднага пребледня като смъртник и се закова на място. После изведнъж започна да се отбранява. А да знаете колко е силен този нехранимайко!

— Каза ли нещо? — попита г-н Планта.

— Нито дума, господине. Ето какво намерих в джобовете му: носна кърпа, джобно ножче, два ключа, парче хартия, изписано с цифри и знаци, и адреса на магазин „Форж дьо Вюлкен“. Но това не е всичко... Докато го дърпах в двора, той се опита да си хвърли портмонето. За щастие аз го видях. Прибрах портмонето, ето го. В него има една банкнота от сто франка, три луи и седем франка на монети. А вчера разбойникът нямаше пукнато су...

— Откъде знаете това? — попита г-н Куртоа.

— Света Богородице! Ами че той, г-н кмете, взе назаем от Франсоа камериера двадесет франка, за да отиде на сватбата.

В това време Геспен малко се беше посъвзел... Следователят, г-н Планта и кметът разглеждаха физиономията му, а д-р Жандрон му мереше пулса.

— Страхът от наказанието! — прошепна кметът.

— Невинността и невъзможността да я докаже! — отговори тихо г-н Планта.

Следователят ги чу, но не каза нищо. Той още не бе оформил своето мнение.

— По-добре ли се чувствате, приятелю? — попита докторът Геспен.

Клетникът кимна потвърдително с глава. После хвърли поглед около себе си и прокара длани по очите си, като помоли:

— Нещо за пиене.

Донесоха му чаша вода, той я изпи и стана.

— Можете ли сега да ми отговорите? — попита следователят. — Известни ли са ви събитията от тази нощ? Граф и графиня. Треморел са били убити. Вие сте тръгнали вчера с всички прислужници заедно от замъка, но сте ги напуснали на Лионската гара и пристигате сега сам. Къде прекарахте нощта?

Геспен наведе глава и не каза нищо.

— Това не е всичко — продължи съдията. Вчера вие сте били без пари, а днес във вашето портмоне е намерена сумата от сто шестдесет и седем франка. Откъде взехте тези пари?

Клетникът мълчеше.

— Друго нещо. Каква е тази карта от кинкалериен магазин, която е намерена в джоба ви?

Геспен направи отчаян жест и прошепна:

— Аз съм невинен.

— Вижте — каза следователят, — аз все още не съм ви обвинил в нищо. Знаехте ли, че графът е получил една значителна сума?

Геспен отговори, усмихвайки се горчиво:

— Аз знам, че всичко е против мен.

В салона цареше гробна тишина.

— Хайде — продължи г-н Домини. — Къде прекарахте нощта? Откъде имате тези пари, какъв е този адрес?

— Ех! — изохка Геспен с безсилен гняв, — бих искал да ми вярвате! Нима хора като вас биха повярвали на човек като мен? Аз имам минало, нали? Е, добре, истина е, аз съм развратник, комарджия, пияница, мързеливец и какво от това? Вярно е, че съм подвеждан под отговорност от нравствената полиция и съм осъждан за нощно обирджийство, но какво доказва това? Аз не съм прислужвал на другите цял живот — продължи той. — Баща ми беше почти богат, той ми даде образование и ми остави хубави земи най-малко за около сто

хиляди франка. Аз ги дадох за шейсет хиляди франка и дойдох в Париж. По това време бях като луд, жадувах за удоволствия... Моите шейсет хиляди франка ми стигнаха за осем години. Останах без пукнато су, а желяех да продължа да живея както преди... Нали разбирате? Тъкмо тогава една нощ сержантите от града ме пипнаха. Осъдиха ме на три месеца. Като излязох от затвора, попаднах в тази срамна и зловещна мизерия на Париж. Живях сред сутеньори, мошеници и проститутки...

Следователят мълчеше. Той мислеше, че Геспен се намира в един от редките моменти, когато човек признава всичко.

— Вие ще намерите всичко това в досието ми — продължи Геспен. — Но то не ще ви каже, че съм пожелал да скъсам с този живот. То не ще ви каже нищо за моето разкаяние, за моите усилия. Накрая аз успях да си намеря работа, и съм добър градинар. После взех второ място, премествах се четири пъти... и накрая постъпих тук... Бях много доволен. Винаги изяждах месечната си заплата предварително, това е истина... но попитайте дали някой някога се е оплакал от мен...

Г-н Домини не беше се отказал от плана си да атакува.

— Всичко това е много добре — каза той, — но вие не отговорихте на моите въпроси.

Отчаян, Геспен отговори:

— Нямам какво да ви кажа... Истината ли? Вие няма да ми повярвате.

— Предупреждавам ви, че е във ваш интерес — каза съдията — и че ако не ми отговорите, ще бъда принуден да ви арестувам като обвинен в убийството на граф и графиня Дьо Треморел.

Геспен падна на колене викайки:

— Милост! Моля ви, господине, не ме арестувайте, аз съм невинен, кълна ви се!

— Говорете тогава!

— Не — извика Геспен, — аз не ще говоря, аз не мога... един-единствен човек можеше да ме спаси и това беше г-н графът, а той е мъртъв... Правете с мен каквото желаете, но аз няма да кажа нито дума.

Г-н Домини оформяше постепенно своето становище. Едно разследване не е чак толкова трудна работа, колкото си въобразяват.

Трудното е да уловиш още от началото пътеводната нишка, тази, която трябва да те доведе до истината.

А г-н Домини беше сигурен, че държи тази скъпоценна нишка. След като единият убиец беше при него, той знаеше добре, че ще пипне и другите. Той заповяда на стражаря да не изпуска от очи Геспен и изпрати да извикат стария Ла Рипай.

— Този човек има лоша репутация в моя край — каза кметът на следователя.

При разпита на съдията Ла Рипай разказа много ясно и точно сцената от тази сутрин. Като прибави:

— Аз съм по-добър от моята репутация. И аз знам някои неща, особено за женския пол — той гледаше г-н Куртоа, — и бих могъл много неща да кажа! Когато човек броди нощем, той вижда много работи...

Когато го попитаха къде и как е прекарал нощта, той отговори, че се е върнал от гората към един часа сутринта.

— Бихте ли могъл да намерите свидетел, който да докаже, че сте се върнали в един часа? — попита г-н Домини.

— Не знам — отговори спокойно Ла Рипай.

— Познавате ли Геспен?

Изведнъж очите на стареца изразиха странно безпокойство.

— Да — отговори той. — Няколко пъти сме играли на карти.

Тревогата му направи силно впечатление на следователя и на другите. Г-н Планта изглеждаше изненадан.

Старият браконьер също забеляза това и извика:

— Всичко ще ви кажа. Познавам Геспен, защото ми даде да продам ягоди и грозде от парника на графа.

Г-н Планта не можа да сдържи възгласа си на задоволство. Следователят заповяда да отведат Ла Рипай в затвора. Сега беше ред на Филип. Младежът проливаше горещи сълзи.

— Да ме обвинят в такова голямо престъпление, мен! — повтаряше той. Той разказа просто и искрено истината и добави, че не знае кога се е върнал баща му, тъй като си бил легнал към девет часа. Той знаел, че баща му върши сделки с Геспен, но не знаел точно какви.

Следователят заповяда да пуснат Филип на свобода.

Обаче трупът на графа все още не беше намерен.

— Изглежда е хвърлен във водата — каза кметът.

Г-н Домини също мислеше така.

Беше около три часът. Никой не беше хапвал нищо през деня. Затова седнаха да похапнат набързо.

Докато ядяха, г-н Домини подреждаше своите бележки. Това престъпление не му приличаше на онези, които карат следователите да прекарват много безсънни ноци. Той виждаше добре причината, от друга страна, държи Ла Рипай и Геспен — двамата виновни или поне двамата съучастници.

Д-р Жандрон казваше на г-н Планта:

— Уверявам ви, че симптомите, за които ми говорите, се срещат често вследствие на пневмония.

— Имаше — отговори г-н Планта — два или три прегледа, които не дадоха благоприятни резултати. Соврези се оплакваше от толкова невероятни болки, че докторите нищо не разбираха.

— Нали Р. от Париж го преглеждаше?

— Да, той идваше всеки ден и често оставаше да преспи в замъка. Често наблюдаваше изпълнението на рецептите при нашия аптекар.

— Разбира се, вашият аптекар е интелигентен мъж, но в Орсивал има едно момче, което е много по-добро — Робело. Аз подозирам, че той дори преглежда... Впрочем аз го обучих. Той работи пет години като помощник в моята лаборатория.

Г-н Планта пребледня. Докторът извика:

— Ех, скъпи приятелю, какво ви става? Да не сте болен?

— Няма нищо — отговори г-н Планта, — това е от стомаха, когато променя часовете, в които се храня. От прислужниците в замъка нито един не е познавал Соврези.

Вратата се отвори. Влезе един мъж. Лицето му не се виждаше, защото се покланяше дълбоко, притискайки шапката към гърдите си.

— Какво желаете? — попита го грубо г-н Куртоа.

— Кой сте вие?

— Аз съм г-н Льокок — отговори човекът с усмивка.

И като разбра, че никой не познава това име, той добави:

— Г-н Льокок от криминалната полиция, пратеник на префектурата в отговор на телеграфическото искане.

Силно изненадани, всички мълчаха.

Във Франция всяко съсловие има свой особен външен вид, а също така знаци, които позволяват да се отгатне от пръв поглед. Ето защо всеки си мисли, че един служител в криминалната полиция трябва да има подозрителен поглед и цялото му същество да крие нещо съмнително — мръсен вид и фалшиви бижута, той трябва да бъде висок мъж с мустаци и лъскаво бомбе, да е облечен със стар черен редингот, грижливо закопчан при пълно отсъствие под него на бельо. Такъв е изграденият стереотип.

Но г-н Льокок никак не приличаше на него.

Всъщност г-н Льокок изглеждаше така, както на него самия му харесваше... Той можеше да прави каквото си поиска с израза на лицето си, дори да променя погледа си, което е най-трудно.

В този ден той беше с хубави прави руси коси, разделени на път, с бакенбарди със същия цвят, лицето му беше бледо, а сочните устни се усмихваха. Неговият редингот приличаше на обикновените рединготи, а панталонът — на всички панталони. В лявото джобче на жилетката си носеше голям сребърен часовник.

— Е, добре, ние ще ви обясним за какво става въпрос — каза г-н Домини.

— О, няма нужда — отговори г-н Льокок. — Това, което знае г-н следователят, аз вече го знам. Говори за престъпление, причината за което е грабеж... Ла Рипай е арестуван, за Геспен има тежки улики...

— Кой ви е осведомил? — попита следователят.

— Ехе! — отговори г-н Льокок. — Всеки по малко. Пристигнах преди два часа.

— Значи не сте знаели, че ви чакам?

— Извинете г-н съдия, но важното за едно разследване е да не ме разпознаят. Полицията за всички е много глупава и на нея се гледа с лошо око, сега, след като знаят кой съм и защо идвам, няма да ми кажат нищо.

— Доста правилно — отбеляза г-н Планта.

Г-н Домини не обичаше полицията. Той разбираше, че г-н Льокок е прав, но го гледаше с поглед, който не можеше да се нарече приятелски.

— Тъй като знаете толкова много неща — каза той сухо, — ще пристъпим към огледа на театъра на престъплението.

— Аз съм на заповедите на г-н следователя — отговори агентът от криминалната полиция.

V

Г-н Льокок се заизкачва пръв по стълбата. Виждайки кървавите петна, той извика:

— Ох, проклетници! Така не се цапа всичко в една къща или поне се забърсва. Вземат се предпазни мерки, по дяволите!

На първия етаж той се спря на вратата на будоара и изследва стаята. После влезе и каза:

— Хайде, имаме работа с необикновен престъпник.

— Но на мен ми се струва — забеляза следователят, — че ние вече знаем някои неща, които могат доста да облекчат вашата задача. Ясно е, че Геспен, ако не е съучастник в престъплението, поне е знаел за него.

— Знаем, знаем — отговори агентът от криминалната полиция. — Геспен е ужасно компрометиран. Защо не иска да каже къде е прекарал нощта? От друга страна, срещу него е общественото мнение, а в такъв случай аз естествено се съмнявам.

И той продължи, като стоеше сам в средата на стаята:

— Глупаци! Да, наистина не се работи по този начин. Няма причина, когато убиват хора, за да ги ограбят, да изпочупят всичко в къщата им. Носят се инструменти, които не вдигат шум, но които вършат отлична работа. Некадърници! Идиоти! Може да се помисли... — той спря със зяпнала уста. — Май не са чак толкова некадърни.

Другите бяха останали до вратата. Те наблюдаваха с интерес какво прави г-н Льокок. Коленичил на килима, той го опипваше с ръка между порцелановите парченца.

— Можеше да остане много чай в чайника, — каза г-н Планта.

— Много добре знам — отговори г-н Льокок, — и тъкмо това си казвах. Но мокротата тук не ни дава никакво точно указание за момента на престъплението.

— Но часовникът нито дава — извика г-н Куртоа, — и дори много точно.

— Действително — каза г-н Домини, — г-н кметът обяснява много добре в своя протокол, че при падането той е спрял.

— Ами да! — каза г-н Планта — тъкмо часът, който показва часовникът ми направи, впечатление. Той сочи три часа и двадесет минути, а ние знаем, че графинята е била напълно облечена, като през деня, когато са я ударили.

— И на мен също — каза агентът от криминалната полиция, — това ме поразя. Но ще видим.

Той вдигна часовника и го постави отново върху плота на камината.

— Три часа и двадесет минути — шепнеше г-н Льокок, — но по дяволите, чай не се пие по това време. Още по-малко през месец юли на разсъмване убиват хора.

Той побутна голямата стрелка до половинката на три часа. Часовникът отброи единадесет удара.

— И таз добра! — провикна се г-н Льокок победоносно. — Ето я истината.

Г-н Куртоа беше очарован.

— Ерго — продължи г-н Льокок, — за този, който знае латински, ние нямаме пред себе си простаци, а мошеници, които гледат подалече от върха на ножовете си. Те лошо са преценили случая, но все пак са изчислили — указанието е точно. Те са искали да заблудят правосъдието, променяйки часа.

— Не ми е много ясна тяхната цел — каза г-н Куртоа.

— Те са искали да ни накарат да повярваме, че престъплението е извършено след заминаването на последния влак за Париж — отговори г-н Домини. — Напускайки своите другари в девет часа на Лионската гара, Геспен е можел да бъде тук в десет часа, да убие господарите си, да вземе парите и да се върне в Париж с последния влак.

— Но тогава защо Геспен не е отишъл в кръчмата, „Велпер“ при неговите другари? — попита г-н Планта. — По такъв начин той щеше да има нещо като алиби.

— Има още нещо — каза докторът, — това превъртане на часа напред, което е много полезно за Геспен изобщо не е удобно за съучастника му Ла Рипай.

— Може би Ла Рипай не е знаел нищо — отговори г-н Домини. — А Геспен вероятно е имал сериозни основания да не отиде на

сватбата...

Г-н Льокок продължаваше да стои до камината. Той въртеше стрелките на часовника, който отброи единадесет и половина, после полунощ, после полунощ и половина и един часа. Г-н Льокок каза:

— Г-н съдията може да бъде сигурен, че престъплението е извършено преди десет и половина.

— Но може би звънецът не е в изправност каза г-н Планта.

— Възможно е — отговори г-н Льокок, — но имаме едно средство за проверка — леглото, обзалагам се, че то е приготвено за лягане.

И като се обърна към кмета, добави:

— Господине, трябва ми един прислужник, за да ми помогне.

— Излишно е — каза г-н Планта, — аз искам да ви помогна.

Те повдигнаха балдахина на леглото и го сложиха на земята.

— Виждате ли — каза г-н Льокок, — леглото е приготвено за лягане, но никой не е лягал в него. Погледнете възглавниците, и двете са много смачкани. Но погледнете отдолу, подпорната възглавница изобщо не е смачкана и гънчица от глава не е оставена върху нея. Двата чаршафа са един върху друг навсякъде. Няма гънка и на втория дюшек. Не, никой не е лягал в това легло.

— Струва ми се доказано — прошепна следователят, — че г-н Дьо Треморел не е лягал.

— Нещо повече — добави д-р Жандрон. — Ако са го убили в леглото, дрехите му щяха да останат върху някой от мебелите.

— При това — каза г-н Льокок — щеше да има поне капчица кръв по чаршафите. Наистина тези убийци не са били изпечени в занаята!

— А на мен ми е чудно — каза г-н Планта — как може да бъде убит в дома му по друг начин, освен по време на сън млад и силен мъж като графа.

— И то в къща, пълна с оръжие! — добави докторът. — Кабинетът на графа е истински арсенал.

— Възможно е — каза г-н Куртоа — да са си послужили с огнестрелно оръжие. Това е ставало.

— Накрая заключи г-н Домини, — ако Геспен не се реши да проговори тази вечер или утре, трупът на графа ще ни даде отговор на загадката.

— Да — отговори г-н Планта, — да... ако го намерим!

През това време г-н Льокок бе продължил своите изследвания. Той повдигаше мебелите, изучаваше фрактурите. На килима имаше ключове и той ги взе, намери и салфетка, която сложи настрана. През цялото време той слушаше внимателно какво се говори. Така разбра, че следователят и старият съдия не бяха на едно мнение.

Г-н, Планта попита:

— И тъй, г-н Льокок, намерихте ли нови следи?

— Трябва да кажа, че още нямам ключ към загадката. Нуждая се от помощ. Например, ако г-н докторът прегледа трупа на г-жа графиня дьо Треморел, той ще ми направи голяма услуга.

— На драго сърце — отговори старият лекар и тръгна към вратата.

Г-н Льокок го спря с ръка.

— Ще си позволя — каза той — да ви обърна внимание, г-н докторе, върху нанесените рани на главата на г-жа Дьо Треморел с остър инструмент, предполагам, е чук. Тези рани ми се сториха подозрителни.

И на мен също — каза живо г-н Планта. — Стори ми се, че не е текла кръв от подкожните кръвоносни съдове.

Г-н Жандрон щеше да излезе, когато се появи прислужникът на г-н кмета на Орсивал Батист.

Той поздрави и каза:

— Търся господина.

— Мен ли? — попита г-н Куртоа. — Защо? Какво има? Зает съм.

— Става въпрос за госпожата — отговори Батист, — затова решихме, че трябва да обезпокоим господина. Госпожата е много зле.

Кметът пребледня.

— Жена ми! — извика той. — Какво искаш да кажеш? Хайде, обяснявай.

— Ами ето. Пощальонът дойде преди малко, аз отнесох писмата на госпожата, която беше в малкия салон. Тъкмо бях излязъл и чух силен вик и нещо като шум от падащо тяло. Върнах се в малкия салон и видях госпожата просната на земята. Повиках камериерката и готвачката и пренесохме госпожата в леглото ѝ. Изглежда, ми каза Жюстин, че писмото от госпожица Лоранс е причина госпожата да изпадне в това състояние.

Кметът трепереше. Г-н Планта попита:

— Как, писмо от госпожица Лоранс? Значи тя не е тук?

— Не, господине. Тя замина преди осем дни, за да прекара един месец при една от сестрите на госпожата.

— А как е госпожа Куртоа?

— По-добре, господине, само че тя продължава да вика.

Клетият кмет хвана прислужника за ръката.

— Хайде тръгвай — извика му той, — тръгвай с мен!

И те излязоха тичешком.

— Горкият човек! — каза следователят. — Може би дъщеря му е мъртва.

— Ако е само това — отговори тъжно г-н Планта. — Спомнете си, господине, намеците на Ла Рипай.

VI

— Разказвах ми — каза г-н Льокок, — че тази госпожица Лоранс...

— Злословие! — провикна се г-н Планта. — Г-ца Куртоа е от младите момичета, които имат право на уважение.

Следователят си погледна часовника и каза:

— Ние говорим, а часът върви. Трябва да побързаме.

Тогава бе решено, че докато д-р Жандрон извършва аутопсията, следователят ще напише своя проектодоклад, а г-н Планта ще наблюдава изследванията на г-н Льокок.

Като остана сам със съдията, агентът от криминалната полиция каза:

— Най-после ще можем да се заемем истински с работата. Г-н следователят мисли, че работата е съвсем проста, а аз все още не я виждам ясно. Подозирам за всичко това нещо, но какво, какво?

Лицето на г-н Планта си оставаше спокойно, но очите му блестяха.

— Може би сте прав — каза той, — може би действително, има нещо.

— Тогава — каза г-н Льокок — хайде да започваме. В протокола на г-н кмета на Орсивал се казва, че е намерил инструмента, с който е изпочупено всичко тук.

— Ние намерихме в стаята на втория етаж една брадва на земята пред един леко насилен, но не отворен шкаф. Никой не я е пипал.

— Това много добре, да се качим да я видим. Те се качиха и г-н Льокок веднага легна на земята, разглеждайки бравата — ужасното оръжие, и лъскавия и добре намазан паркет.

— Предполагам — каза съдията, — че убийците са донесли тук тази брадва и са насилили шкафа само с цел да усложнят проблема. Той може да се счупи с един удар с юмрук.

— Мисля, че се лъжете, г-н съдия — отговори г-н Льокок.

— Тази брадва е хвърлена на земята със сила поради голяма уплаха или силен гняв. Вижте трите следи върху паркета.

— Нищо не разбирам, ама съвсем нищо — каза съдията.

— И мен това ме тревожи — каза г-н Льокок. — Аз предполагам, че убийците са работили на спокойствие, а виждам, че са били изненадани и че са се изплашили. Вярно е, че трябва да разделим следите на две категории. Има следи, оставени, за да ни заблудят — приготвеното за лягане легло, например и неволни следи, като тези от брадвата. Но дали са неволни? Не знам... Мислех, че познавам отлично убийците, а този път не съумявам да разбера дали са идиоти или са много изпечени? Мислех си, че леглото и часовникът са ми посочили точната мярка за тяхната интелигентност. Казвах си: намерена е брадва на втори етаж, следователно убийците са я занесли и са я оставили там нарочно. Те са оставили пет чаши на масата, следователно те са били горе-долу петима, обаче те не са били петима. На масата имаше нещо като останки от късна вечеря, следователно те нито са пили, нито са яли. Трупът на графинята беше на брега на реката, следователно тя също е била занесена там нарочно. Намерено е късче плат в ръцете ѝ, следователно той е бил поставен в тях от самите убийци. Тялото на г-жа Дьо Треморел е покрито с намушквания от кама, следователно тя е била убита с един удар...

— Браво, браво! — провикна се г-н Планта.

— А, не казвайте браво! — каза г-н Льокок, — ако бях прав, тази брадва щеше да бъде оставена съвсем спокойно на паркета.

— Да, пак ви казвам браво! — отговори г-н Планта. — Ясно е, че убийците са имали намерение да действат, както казвате, но нещо им е попречило.

— Може би... Сега трябва да отидем да видим трапезарията.

В трапезарията агентът от криминалната полиция разгледа чашите една след друга и каза:

— Не е пито от нито една от тези чаши. Той отвори вратата и извика:

— Франсоа!

Камериерът дотича. Г-н Льокок го попита:

— Имахте ли обичай тук в замъка да изнасяте вино предварително?

— Не, господине. Самият аз слизах в мазето преди всяко хранене.

— Следователно тук никога не е имало много пълни бутилки?

— Никога, господине.

— А къде държахте празните бутилки?

— В този шкаф. Когато имаше много, аз ги изнасях.

— Кога ги изнесе за последен път?

— Преди пет или шест дни.

— Погледни в шкафа дали бутилките са още там.

Прислужникът отвори шкафа и извика:

— Я виж ти! Няма нито една бутилка!

— Това е добре. Можеш да си вървиш. А какво мисли г-н съдията?

— Прав бяхте, г-н Льокок.

Агентът от криминалната полиция подуши всички чаши и всички бутилки и каза:

— Това, което е на дъното на чашите, дори не е вино, господине. Между празните бутилки имаше една с оцет и тъкмо от тази бутилка убийците са сипали по няколко капки.

И той добави:

— Да видим останалото.

Те излязоха в градината.

— Помислете си, г-н Льокок — каза съдията, — тук на това място на тревната площ е намерен един от пантофите на горкия граф, а там долу, малко вдясно — шалчето му.

Те стигнаха до брега на реката и вдигнаха дъските, които бе поставил кметът, за да запази следите.

— Ние предполагаме — каза г-н Планта, — че графинята е успяла да избяга дотук и че тъкмо тук ѝ бил нанесен последният удар.

Дали и старият съдия е на същото мнение? Тъкмо това г-н Льокок не можа да отгатне.

— Аз мисля — отговори той, — че графинята сигурно не е бягала. Тя сигурно е донесена тук мъртва или логиката не е логика.

Той коленичи и разгледа пясъка по алеята, водата и водните треви. Той взе едно камъче и го хвърли. После се върна под върбите, като прекоси тревата, където се виждаха още много добре следите от влачено тяло. Без изобщо да мисли за своя панталон, той прекоси

тревата на четири крака, като разглеждаше растителността и почвата. После каза:

— Да, донесли са графинята тук. Ако са я ударили тук, тя щеше да падне със сила, от тежестта ѝ водата не само щеше да се разплиска, но щеше да има и тиня, а ние намерихме само няколко опръсквания.

— А какво ще кажете за следите от борба на пясъка хей там — каза г-н Планта.

— Г-н съдията сигурно иска да се пошегува, тези следи не ще заблудят дори едно дете. Те са направени от едни и същи крака, нещо повече, с пръстите на краката, а това вие можете да го забележите.

— Да, действително.

— В такъв случай, господине, когато се е водела борба на почва, благоприятна за разследване, каквато е тази тук, могат да се видят два вида следи — на нападателя и на жертвата. Нападателят набляга на предната част на стъпалото и тя оставя отпечатък върху земята. — Жертвата — напротив, прави усилия назад, и...

Г-н Планта прекъсна агента от криминалната полиция:

— Достатъчно, достатъчно, господине — му каза той, — аз разбирам... да, така е.

— Още не съм свършил — продължи г-н Льокок. — Ние казваме, че графинята не е била убита тук. Аз ще прибавя: Тя не е донесена, а е довлечена тук. Разглеждайки тревата, аз забелязах паралелните бразди, направени от нейните крака, но тревата е изпотъпкана доста нашироко. Убеден съм, че е влачено не тяло на мъж, а на облечена жена, чиито фусти са били доста дълги като тези на графинята, а не като дрехата на графа.

— Трябва да се връщаме — каза изведнъж г-н Планта, — да отидем да видим докъде е стигнал докторът с аутопсията.

Полицейският агент и той тръгнаха към къщата.

На площадката те видяха следователя с неговата голяма чанта от виолетова шагренова кожа под ръка. Имаше доволен вид.

— Ще ви оставя кмета, г-н съдия — каза той. — Трябва да тръгвам, защото иначе не ще успея да се срещна с имперския прокурор тази вечер.

Г-н Планта се поклони.

— Ще ви бъда много задължен — продължи г-н Домини — да наблюдавате края на операцията. Д-р Жандрон ще завърши аутопсията

след няколко минути, а аз ще получа неговите бележки утре сутринта. Поставете печати навсякъде, където е нужно, разположете постове. А вие, г-н агент, направихте ли ново откритие?

— Открих много важни факти, но все още не мога да се произнеса. Позволете ми да ви представя моя доклад утре след обяд.

— Не ви разбирам — каза г-н Домини, — всичко ми се струва ясно. Сега аз имам двама мъже, които арестувах заради изключително сериозните улики против тях.

Г-н Планта и г-н Льокок се спогледаха изненадани.

— Какво! — попита съдията. — Вие сте открили нови следи?

— Нещо повече от следи, мисля аз — отговори г-н Домини. — Ед Рипай, когото разпитах за втори път започва да говори. Той ми призна, че е видял убийците.

— Убийците! — провикна се г-н Планта. — Той ли ги нарече убийци?

— Той е видял един от тях. Кълне се, че не го е познал. Но утре, след като прекара нощта в затвора ще каже много повече, сигурен съм.

— А Геспен — попита старият съдия, — разпитахте ли отново Геспен?

— О! — каза г-н Домини, — що се отнася до него, всичко е ясно.

— Той призна ли? — попита г-н Льокок с изненада.

— Нищо не е признал, но от това неговият случай не става полесен. Нашите лодкари се върнаха. Те не са намерили трупа на г-н Дьо Треморел, но са намерили накрая на парка в тръстиките другия пантоф на графа, а после по средата на Сена, под моста, едно сако от груб плат, върху което личат още следи от кръв.

— А това сако на Геспен ли е?

— Да. То е разпознато от всички прислужници в замъка, а и Геспен призна, че е негово. Но това не е всичко... Сакото е разкъсано при десния джоб и едно парче плат е откъснато. Това е парчето, което намерихме в ръката на графинята.

— Хиляди дяволи — провикна се г-н Льокок. — Той се усмихна и добави по-тихо и само за г-н Планта:

— Все същата работа. Графинята държеше в ръка парченце плат, следователно убийците са го сложили в ръката ѝ.

Г-н Домини не го чу. Той протегна ръка на г-н Планта и му определи среща в двореца на другия ден. После излезе.

Геспен и старият Ла Рипай с белезници на ръцете бяха откарани преди няколко минути в затвора Корбей, охранявани от жандармите на Орсивал.

VII

В залата за билиард на замъка д-р Жандрон току-що беше завършил аутопсията. Той си миеше ръцете, когато влязоха съдията и агентът от криминалната полиция.

— А, вие ли сте, Планта — каза той, — а къде е г-н Домини?

— Тръгна си.

— Но аз трябва да говоря с него и колкото по-скоро, толкова по-добре.

Докторът беше развълнуван и съвсем блед.

— Разбирам причината за вашето вълнение, г-н докторе — каза г-н Льокок. — Вие току-що сте открили, че г-жа Треморел е убита само с един удар, а другите са били нанесени върху изстиналия вече труп.

— Как можяхте да отгатнете това? — попита докторът.

— О, аз не го отгатнах сам — отговори скромно г-н Льокок. — Ние направихме това откритие двамата с г-н съдията.

— Да, сега си спомням вашата препоръка. Бяхте прав. Между първия удар с камата, който е причинил смъртта, и другите е имало интервал почти от три часа. Г-жа Дьо Треморел е получила, осемнадесет удара с кама. От всички тези рани само една е смъртоносна и тя е малко под рамото. Всички рани по главата с изключение само на една са направени много след смъртта.

— Е добре! — каза агентът от криминалната полиция. — Сега ми се струва, че е възможно да определим кога и как е била ударена графинята. Посоката на смъртоносната рана ни доказва, че г-жа Дьо Треморел е била в стаята си, седяла е и е пиела чай, приведена малко напред, когато е била убита. Убиецът е дошъл отзад с вдигната ръка и е нанесъл удара с ужасна сила. Жертвата е паднала напред и челото ѝ се е ударило в ръба на масата. Това е единствената синина на главата.

— Да, престъплението, изглежда, е станало, както обяснява г-н агентът — каза докторът.

Г-н Планта попита:

— Видяхте ли всичко, което трябваше да видите?

— За днес — да, господине — отговори г-н Льокок. — Но утре ще трябва да направя още няколко изследвания на дневна светлина. Впрочем, струва ми се, че с изключение на една подробност престъплението ми е ясно.

— Тогава — каза докторът, — струва ми се, че не ни остава нищо друго, освен да си тръгнем.

— Щях да поискам позволение за същото — каза г-н Льокок, — не съм ял нищо от сутринта.

— Елате да вечеряте с мен — каза г-н Планта.

— Г-н съдията наистина е много добър...

— Нещо повече, тъй като трябва да поговорим, и то може би дълго, аз ви предлагам да спите у дома, ще вземем нощната ви чанта пътъом от странноприемницата.

Г-н Льокок се поклони с признателност.

— Вие също докторе — продължи г-н Планта. — Ако желаете непременно да се върнете в Корбей тази вечер, ние ще ви откараме след вечерята.

Оставаше само да се сложат печатите, а това стана бързо.

VIII

Беше около десет часа, когато г-н Планта и неговите гости излязоха от замъка. Вървейки, старият съдия се тревожеше за г-н Куртоа, своя приятел.

— Какво ли нещастие е могло да го постигне? — казваше той на доктора.

Те минаха покрай странноприемницата, откъдето г-н Льокок си взе нощната чанта, а после тръгнаха към къщата на кмета.

Пред вратата на оградата видяха петнадесетина жени от селцето, заобиколили Батист. Като видяха стария съдия, жените се разбягаха, а Батист извика:

— А, господине, каква история! Аз идвах да ви потърся...

— Твоят господар има нужда от мен?

— Когато пристигнахме в къщи, господарят влезе като ураган в салона, където се намираше госпожата и плачеше. Госпожата му подаде писмото, с един поглед господинът прочете всичко, после нададе силен вик и размаха ръце като куче, което плува. После се завъртя два пъти около себе си и падна като чувал с лице срещу земята.

— Той е мъртъв! — извикаха заедно тримата мъже.

— О, не, господа — отговори Батист с любезна усмивка — вие ще видите. Господинът получи сърдечна атака. Всички се объркаха, с изключение на мен. Аз отидох да потърся г-н Жандрон или местния доктор, или аптекаря, който и да е. За щастие точно на ъгъла на улицата срещнах Робело. „Последвай ме“, казах му аз. Той ме последва и пусна кръв на двете ръце на господина. Господинът започна да диша, отвори очи и накрая проговори. Сега той е съвсем на себе си. Лежи на един диван салона и плаче. Каза ми, че желае да види г-н съдията и аз веднага...

Съдията и докторът, без да слушат повече, влязоха бързо. Зад тях вървеше г-н Льокок. Той беше дал нощната си чанта на Батист с нареждането: „Занесете това в дома на съдията, и то бързо“, което накара прислужника да се разтрепери.

Вратата на салона беше отворена. На един голям фотьойл близо до камината се виждаше г-жа Куртоа. Г-н Куртоа лежеше на дивана до прозорците. Близо до вратата стоеше дребен мъж, облечен като занаятчиите от околностите на Париж. Това беше Робело, който наместваше изкълчени стави. Бяха го накарали да остане, защото се страхуваха от нов пристъп.

Г-н Куртоа стана и се хвърли в обятията на стария съдия. Със сърцераздирателен глас той каза:

Ах, приятелю мой, колко съм нещастен! Да, много съм нещастен.

Горкичкият кмет беше станал неузнаваем. Нямахте го вече щастливия човек с усмихнато лице, с уверен в себе си поглед. За няколко часа той бе остарял с двадесет години.

Г-н Планта отведе кмета до дивана и там, седнал до него, като го държеше за ръце, той се опитваше да го успокои. Напомняше на клетия баща, че е останала неговата жена, за да оплакват заедно мъртвата, че има още една дъщеря, която обича. Но нещастният човек не можеше нищо да чуе.

— А, приятелю мой, вие не знаете всичко — каза гой.

— Вие знаете, че съм ваш приятел — прошепна г-н Планта. — Да, вашият най-добър приятел. Говорете, кажете ми всичко.

Г-н Куртоа му протегна едно смачкано писмо:

— Четете, това е нейното последно писмо.

Г-н Планта прочете:

„Скъпи обични родители,

Простете, простете на вашата нещастна дъщеря болката, която ще ви причини. Увлечена от една фатална страст, аз забравих всичко — примера и съветите на моята добра и свята майка, най-свещените задължения и вашата нежност.

Аз не съумях, да, аз не съумях да устоя на онзи, който плачеше на коленете ми и ми се кълнеше във вечна любов, а сега ме изостави. Сега това е свършено, аз съм загубена, обезчестена. Аз съм бременна и ми е невъзможно да крия повече ужасната грешка.

Аз съм ваша дъщеря и не мога да живея след загубата на моята чест. Когато получите това писмо, аз ще бъда мъртва.

И тъй сбогом, о мои обични родители, сбогом! Простете ми! Забравете ме.

За вас е последната молитва и мисъл на вашата клета Лоранс“

Едри сълзи се стичаха по бузите на стария съдия, докато четеше това писмо. Хладен, ужасен гняв гърчеше мускулите на неговото лице.

Той каза само една дума:

— Нещастник!

Г-н Куртоа го чу.

— Ах, да, нещастник — извика той, — проклетник е човекът, който я изостави. Той прошепна на нейното ухо онези любовни думи, които карат да тупти сърцето на всяко младо момиче... Тя не знаеше нищо за живота... Ох, ако знаех, ох, ако знаех...

Той млъкна, а после продължи:

— Не, така не се изоставя едно красиво благородно младо момиче, когато има зестра от един милион... Той не е бил свободен, бил е женен!

Проклетникът не може да бъде друг, освен граф Дьо Треморел. Той е убил моята дъщеря! А аз го приемах у дома, аз го наричах мой приятел! И дори не мога да отмъстя... Той е мъртъв!

Той плачеше.

— И да не знам какво е станало с нея, какво е станало с нейното очарователно тяло... О, боже мой! Ако можех да я видя отново за минута, ако можех да я целуна за последен път!

От известно време г-н Льокок се мъчеше да сдържи една топла сълза, която пророниха очите му. Той излезе от сянката и каза на г-н Куртоа:

— Аз, г-н Льокок, от криминалната полиция, ви давам моята честна дума, че ще намеря тялото на госпожица Лоранс.

— Да, нали? Вие ще го намерите! Казват, че за полицията няма нищо невъзможно... Мерси! Вие сте славен човек. Аз ви посрещнах зле, простете ми, съществуват глупави предразсъдъци... А аз не знаех

какъв празник да устроя, когато посрещях този проклетник граф Дьо Треморел. Ако са нужни пари — имам ги, имам милиони, вземете ги...

Той отново рухна на дивана.

— Трябва да си легне — прошепна д-р Жандрон на ухото на г-н Планта. — След такъв удар той може да получи възпаление на мозъка.

Извикаха прислужниците, които помогнаха на г-н Куртоа да се качи в стаята си. Жена му също се качи.

В салона останаха само трима души — съдията, г-н Льокок и Робело.

— Горката Лоранс! — прошепна съдията. — Нещастната девойка! Имах някакво предчувствие за нещастиято, което се случи днес. Аз бях отгатнал тайната на Лоранс, но за съжаление много късно.

— И вие не се опитахте...

— Какво? Аз не можех нищо да направя... Бях говорил извънредно предпазливо с Лоранс, опитах се да ѝ кажа към каква пропаст върви.

— А тя какво отговори?

— Нищо. Тя се засмя, пошегува се така, както умеят да се шегуват жените, когато имат нещо за криене. И след това вече беше невъзможно да остана сам с нея за четвърт час. По-рано тя идваше всеки ден у дома, за да ограбва моя парник...

Той се вълнуваше толкова силно, че г-н Льокок не можа да съдържи една насмешлива гримаса. Съдията се обърна и забеляза Робело.

— Как! — извика той — Вие сте бил тук и сте ни чул!

— О не, г-н съдия, чакам г-жа Куртоа, за да разбере дали има още нужда от мен.

На г-н Планта внезапно му хрумна нещо. Изразът на очите му се промени, той направи знак на г-н Льокок, сякаш за да привлече вниманието му, и се обърна към Робело с по-нежен глас:

— Искам да ви поздравя, че сте дошъл точно навреме, за да пуснете кръв на г-н Куртоа. Може би вие сте му спасили живота.

— Възможно е — отговори Робело.

— Г-н Куртоа е щедър, той ще възнагради добре тази голяма услуга.

— О, аз няма да му искам нищо. Слава богу, нямам нужда от никого. Доволен съм, когато ми плащат само това, което ми се полага.

— Да, знам, казали са ми го, вашите работи вървят добре. Нали вие купихте ливадата Морен?

— Да, господине.

— А земите на вдовицата Фрапезл?

— Три жалки парченца земя.

— Не са толкова лоши, колкото казвате. А не купихте ли вие земята на Пейрон?

— Едно малко парче.

— Истина е, но сте платили в брой. Вие виждате, че занаята на доктор без диплома не е чак толкова лош.

Робело реши, че трябва да протестира.

— Ако лекувам хората, аз не ги карам да плащат.

— Тогава вашата търговия на билкар ви е направила толкова богат?

— Печеля известни пари с билките, а имам и животни. Лекувам кравите, конете, овците.

— Знам, че сте много опитен човек. Доктор Жандрон, при когото сте работили и днес ми говори колко сте умен.

Робело трепна.

— Света Богородице! — каза той. — Аз много се стараех.

— Вие сте минали добра школа при г-н Жандрон, неговите разработки и опити върху отровите са забележителни.

Робело ставаше все по-нервен.

— Да — отговори той, за да каже нещо, — видях много интересни опити.

Робело трепереше. Той разбираше, че този разпит има някаква цел, но каква?

Съдията каза:

— Докторът ще ви вземе за помощник в близките дни, сигурен съм. Работата ще бъде много интересна. Ще извадят трупа на г-н Соврези. Предполага се, че не е умрял от напълно естествена смърт.

Робело се подпираше на стената, за да не падне.

— Затова — продължи г-н Планта — са се обърнали към д-р Жандрон. А той, както знаете, е намерил средства за откриване на всякаква отрова.

Робело се мъчеше да изглежда спокоен.

— Знам какво може да направи д-р Жандрон — каза той. — Но не знам за кого могат да се отнасят подозренията, за които говори г-н съдията.

— Аз мисля, че има нещо повече от подозрения — отговори г-н Планта. — Г-жа Дьо Треморел, както знаете, е била убита и между книгата ѝ са намерени писма, разписки, и кой знае още какво.

Робело го разбираше много добре. Той трепереше от глава до пети, но все пак намери сили да каже:

— Г-жа Куртоа не слиза, а вкъщи ме чакат, ще се върна утре. Лека нощ, г-н съдия.

Той излезе.

Г-н Льокок каза на г-н Планта:

— Прекланям се пред вас, господине, вие сте силен като моя учител — великия Табаре.

И той добави:

— Г-не, аз също не си губих времето. Огледах навсякъде под мебелите и открих плика от писмото на г-ца Лоранс. Знаете ли къде живее лелята, при която тя е отишла да прекара няколко дни?

— Мисля, че във Фонтенбло.

— Обаче този плик носи марка от Париж, от станцията на улица Сен-Лазар. Освен това аз прочетох писмото. Вие също го прочетохте, господине, изследвахте ли добре изреченията, думите, почерка?

— Ах — провикна се съдията, — не съм се лъгал. И на вас ви е хрумнала същата мисъл като на мен!

И той стисна ръцете на човека от полицията. По стълбата се чуха стъпки. Д-р Жандрон влезе в салона.

— Куртоа е по-добре — каза той, — той спи и ще се отърве.

— Значи няма какво повече да правим тук — отговори съдията, — да тръгваме.

— Г-н Льокок трябва да е полумъртъв от глад.

Г-н Льокок пхна писмото на горката Лоранс и плика в джоба си. Те излязоха.

IX

Къщата на съдията беше малка, със стари мебели. Единствено библиотеката е била обект на всекидневни грижи. Личеше си, че г-н Планта прекарва много време в тази стая. Единственият лукс на съдията бе неговият парник — голям, с екзотични растения, който Лоранс идваше да ограбва.

Г-н Планта имаше двама прислужници — готвачката г-жа Пети и градинарят Луи.

Дълбока тишина цареше в къщата. Г-н Планта не говореше много и не обичаше да се говори.

А, колко трудно беше за г-жа Пети, особено в началото, но после тя свикна!

През този ден готвачката чакаше господаря си за обяд, после за вечеря, а той все не идваше. Накрая в девет часа се позвъни. Но не беше г-н Планта, а едно момченце, което събщи на готвачката, че господарят ще се върне с двама гости, които ще вечерят и преспят в къщата.

Г-жа Пети беше много учудена. От пет години за първи път г-н Планта канеше някой на вечеря. Тя каза на Луи:

— Сега не трябва да стоим със скръстени ръце. Трябва да се извие вратът на три пилета, вижте в парника дали няма зряло грозде, а после идете бързо в мазето.

Подготовката на вечерята вървеше с пълна пара, когато се чу отново звънецът. Беше Батист, който носеше ноцната чанта на г-н Льокок.

Мина още един час и г-жа Пети току-що бе казала на Луи, че ще хвърли вечерята през прозореца, когато най-после съдията и неговите гости пристигнаха в къщата.

Тримата почти не говореха на масата и обръщаха много малко внимание на превъзходната импровизирана вечеря, приготвена от г-жа Пети. Почти накрая г-н Планта й каза:

— Сервирайте ни кафето в библиотеката, а после можете да си вървите заедно с Луи.

Преместиха се в библиотеката. Г-н Планта предложи цигари на своите гости. Г-н Льокок си взе и каза:

— Можете да си легнете, господа, но аз ще прекарам нощта в работа. Бих искал да получа няколко сведения от г-н съдията.

Г-н Планта направи знак, че е съгласен. Г-н Льокок продължи:

— Положението е твърде сериозно и ние имаме малко време. Съдбата на много невинни хора, против които има улики и които могат да бъдат осъдени от всеки съд, зависи от нас. Ние имаме система, но и г-н Домини си има неговата, а тя се основава върху материалните фактори, докато нашата изхожда от твърде спорни възприятия.

— Ние разполагаме с нещо по-добро от възприятия, г-н Льокок — отговори съдията.

— И аз мисля като вас — каза докторът. — Но трябва и да се доказва.

— И аз ще докажа, по дяволите! — отговори разпалено г-н Льокок. — Случаят е труден, сложен, не толкова по-добре!

Погледът, гласът, физиономията на човека от полицията бяха променени. Очите му горяха, в гласа му имаше метална нотка, жестовете изразяваха дързостта на неговото мислене и енергията на неговото решение.

— Помислете си, господа — продължи той, — че човек като мен не постъпва в полицията заради няколкото хиляди франка, които дава префектурата годишно. На двадесет години след сериозно обучение аз постъпих като изчислител при един астроном. Той ми даваше седемдесет франка месечно и обяд. Аз трябваше да бъда добре облечен и да изписвам с цифри не знам колко квадратни метра на ден. Съвсем не се чувствах щастлив. Седемдесетте франка на моя астроном ми се струваха недостатъчни и докато пишех цифрите, аз мислех как да натрупам богатство с един замах. Общо взето има само едно средство — да се отнеме богатството от другите, и то ловко, за да няма последствия. Аз разработих стотина проекти, които трябваше да постигнат успех. Един ден се изплаших от идеите си и си казах: „Ще дойде моментът, когато ти, моето момче, ще минеш от идеята към изпълнението“. Именно затова, понеже съм роден честен и искам да използвам способностите, с които ме е надарила природата, аз

напуснах осем дни по-късно моя астроном и постъпих в префектурата. От страх да не стана крадец аз станах полицейски агент.

— Доволен ли сте от промяната?

— Щастлив съм, че мога да използвам моите изчислителни и дедуктивни способности. Освен това съм любознателен и луд по театъра. Но за мен театър е самото общество. Моите актьори се смеят искрено и плачат с истински сълзи. Става престъпление, това е прологът. Аз пристигам и първото действие започва. С един поглед улавям и най-малките нюанси на мизансцена. После се опитвам да отгатна причините, групирам действащите лица, анализирам главния факт и епизодите. Нишката на моите дедукции ме води към виновния, аз отгатвам кой е той и го арестувам. Тогава идва голямата сцена, обвиняемият се защитава пред следователя и не признава, но той е объркан. Моята последна картина е в съда. Обвинителят говори, но идеите са мои. Ако съдийският състав каже „да“, моята пиеса е добра и аз тържествувам.

Г-н Льокок стана, взе нова цигара и я запали над стъклото на лампата. После, вместо да постави лампата отново на масата, той я постави на камината. По този начин лицето на г-н Планта бе напълно осветено.

— Трябва да призная — продължи г-н Льокок, — че аз, агентът от криминалната полиция, страшилицето за крадците и убийците, аз, който всичко съм видял и чул, също имам една слабост. Обичам една жена и за нея аз съм едно обикновено наивно дете... Тя ми изневерява, аз го виждам и тя ми доказва, че не съм видял добре. Тя лъже, аз знам това, аз ѝ го доказвам... и аз ѝ вярвам... Въпросът е, че има увлечения, които, вместо да отслабват с възрастта, се засилват все повече и повече... Човек обича... и си казва: „Не, това е невъзможно“ и се надява, и чака, а какво, едно чудо?

Г-н Льокок спря.

Г-н Планта продължаваше да пуши своята пура, но лицето му имаше страдалчески израз, ръцете му трепереха. Той стана, взе лампата от камината и я постави отново на масата:

Изведнъж докторът разбра смисъла на тази сцена. Агентът от криминалната полиция: току-що бе направил един опит и вече знаеше това, което искаше да научи.

Г-н Льокок си погледна часовника и каза:

— По дяволите, аз бърборя, а времето минава.

— И Геспен е в затвора — отбеляза докторът.

— Ние ще го измъкнем оттам, господине — отговори г-н Льокок, — защото този път аз държа в ръце моя случай, моя роман, ако желаете. Все пак съществува един много важен факт, който не мога да обясня.

— Кой е той? — попита г-н Планта.

— Дали г-н Дьо Треморел е бил силно заинтересован да намери нещо — един документ, едно писмо, някакъв предмет, скрит в собствената му къща?

— Да — отговори съдията, — това е възможно. Аз съм сигурен, напълно сигурен, че ако г-жа Дьо Треморел беше умряла внезапно, графът щеше да счупи всичко в къщата, за да намери документа, който притежаваше неговата жена и който сега държа в ръцете си.

— В такъв случай — каза г-н Льокок — това е драмата. Когато влизах във Валфьойо, аз бях поразен като вас, господа, от безпорядъка в апартамента. Също като вас отначало помислих, че той е изкуствено направен. Лъжех се. Защото, разследвайки това вандаilstvo, можах да проследя нишката на един грижлив обиск. Всяко кътче, където можеше да бъде скрито някое писмо, бе претърсено. Отначало аз помислих, че убийците са търсели пари и следователно те не са били от хората в дома. Но, от друга страна, намирах сигнали, че убиецът е бил лице, тясно свързано с г-жа Дьо Треморел, каквото би могъл да бъде нейният любовник или съпруг. А сега, когато знам, че са могли да търсят и друго, освен пари, аз мисля, че виновен е мъжът, чийто труп се търси сега — граф Ектор дьо Треморел. Нека заедно разгледаме всички обстоятелства, свързани с престъплението във Валфьойо.

Неочаквано д-р Жандрон стана и каза:

— Има някой в градината.

Погледнаха през прозореца, но не видяха никого в градината. Г-н Льокок продължи:

— И тъй, господа, ние предполагахме, че под въздействие на някои събития, г-н Дьо Треморел е взел решение да се освободи от своята жена. Ясно е, че графът е търсил начини да го извърши ненаказано. Трябва да допуснем също, че се е страхувал, да не би да го безпокоят дори ако жена му умре от естествена смърт.

— Ето истината — каза съдията.

— Следователно г-н Дьо Треморел е решил да убие жена си с нож, с мисълта да заблуди хората, че и той е бил убит. Той решил да изчезне, да избяга, да си смени името, да си създаде ново гражданско състояние. Е, добре, това обяснява много неща. Например как през нощта на престъплението в къщата е имало цяло състояние, и още, ако човек, има в къщата си големи парични суми, той не говори за тях, а ги крие. Но г-н Дьо Треморел показва парите си на всички, прислужниците ги виждат и почти докосват. И какъв момент избира той за тези безразсъдства? Когато всички наоколо знаят, че ще прекара нощта сам в замъка с г-жа Дьо Треморел. Дори той самият е дал парите за сватбата и е определил деня. Сигурен съм, че е помолил своя banker да му изпрати парите в този ден, осми юли. Ние ще се срещнем утре с банкера и ще научим истината.

Ако съм прав, ние ще можем да докажем, че Геспен е невинен. Той е попаднал в клопка. Г-н Дьо Треморел познаваше живота на този нещастник и си е помислил, не без основание, че при едно повърхностно разследване ще го сметнат за виновен. Може би си е казал, че Геспен ще се измъкне и е искал само да печели време.

Но ние знаем, че графинята е умряла още при първия удар. Следователно тя не се е борила и не е могла да откъсне парче плат от дрехата на убиеца. Ето защо, ако Геспен е виновен, той трябва да е доста луд, за да сложи това късче плат сам в ръката на графинята. А после пак сам да хвърли скъсаното и покрито с кръв сако в Сена под моста, без дори да привърже камък за него, за да остане под водата. Това би било абсурдно. И тъй, за мен това парче плат и сако доказват невинността на Геспен и мошеничеството на графа.

— Но ако Геспен е невинен, защо той не говори? — попита докторът. — Защо портмонето му е било пълно с пари?

— Отбележете, господине — отговори агентът от криминалната полиция, — аз не казвам, че той е невинен. Може да се предположи, че графът му е отнел всички средства да докаже своето алиби. Планът на г-н Дьо Треморел е бил отличен: единствено изпълнението му е неуспешно. Изплашен от опасността той е загубил своето хладнокръвие и е осъществил плана си наполовина.

Г-н Планта каза:

— Мисля, че сте прав.

— Сега — продължи агентът, станал съвършено нов Льокок, с умен поглед и ясен език — слушайте ме: Часът е десет вечерта. Навън не се чува никакъв шум, прислужниците са в Париж, г-н и г-жа Дьо Трemorел са сами във Валфьойо. Графинята седи до масата, на която е сервиран чайт. Графът се разхожда напред-назад из стаята. Въоръжен с дълга кама, той се доближава до жена си, която нищо не подозира, — не беше ли той през последните дни по-любезен от всякога — и забива камата. Графинята пада, без да издаде вик, удряйки челото си в ъгъла на масата, която се преобръща.

— Това е очевидно — прошепна г-н Планта. — Очевидно е.

— Първото чувство, което изпитва убиецът, е чувство на триумф. Най-сетне! Той се е отървал от тази жена! А втората му мисъл е за писмото или за документа, за онзи малък предмет, който е искал стотици пъти от жена си и който толкова му трябва.

— Прибавете — прекъсна го г-н Планта, — че това писмо е едно от основанията за престъплението.

— Графът търси из всички мебели. Да не би да е под табличката на камината? Той хвърля часовника на земята и той спира, но не намира документа. Тогава започва да се тревожи. Гневът му се разпалва. Ключовете на заключените чекмеджета са на килима, но той не ги вижда. Слиза да потърси брадва. С тази брадва, която намерихме на втория етаж, той изпочупва всичко наоколо — в будоара, в спалнята, в своя кабинет... но пак не намира нищо, нищо... обзема го страх. Някой приятел би могъл да дойде да потърси гостоприемство... някой прислужник би могъл да се върне... Какво ще си помисли един минавач, виждайки светлината, която обхожда стаите една след друга... Струва му се, че се звъни на градинската врата... че някой върви из къщата... той се пита дали жена му действително е мъртва. Връща се в спалнята и грабва отново камата и отново я забива в трупа на графинята. — После я хвърля в краката си и токовете на ботушите му оставят синините, които намерихме по тялото. После се отпуска в един фотьойл — аз намерих на един от фотьойлите гънки, които говореха, че някой е сядал на него и си мислих за изминалите дълги часове и за толкова кратките часове, които ми остават. Не е намерил нищо, а трябвало да бяга бързо без този проклет документ. Той става и знаете ли какво прави? Хваща една ножица и си отрязва брадата. После я обръсва пред огледалото на три крачки от трупа на жена си.

— Какво! — извика докторът. — Вие предполагате, че графът си е губил времето да се бръсне?

— Сигурен съм. Една тоалетна кърпа, върху която забелязах една от тези следи — една-единствена, която оставя бръсначът, когато го избърсват, ме насочи по следата на тази подробност. Аз потърсих и намерих кутия с бръсначи: единият беше още влажен. И няма нищо чудно в това — г-н Дьо Треморел винаги е носел брада, той я отрязва и физиономията му до такава степен се променя, че ако при неговото бягство го срещне някой, няма да го познае. Сега графът се хваща много бързо да обобщи всички подробности на своя план, за да създаде впечатление, че жена му и той са били убити от бандити. Той отива да вземе една дреха на Геспен, разкъсва я на джоба и мушва парченце от нея в ръката на жена си. После отнася трупа. Раните кървят, от тях са петната по стълбата и във вестибюла. В градината той вече не носи трупа, а го влачи, като си мисли, че по този начин създава следи, които ще накарат хората да помислят, че собственият му труп е влачен до Сена. Но не е предвидил, че фустите на графинята ще направят следата твърде широка и че ботушите с твърде високи токове ще оставят дълбок отпечатък във влажната земя, оставяйки против него неопровержима улика.

Г-н Планта стана.

— Ах! — каза той. — Вие нищо не ми споменахте за това обстоятелство.

— Нито за още много други. Но в онзи момент аз не ги знаех — погледът му потърси очите на г-н Планта, — аз не знаех изключително много от нещата, които знам сега, а и имах известни основания да предполагам, че г-н съдията знае много повече от мен, но не казва нищо. Ето защо исках малко да си отмъстя.

— И си отмъстихте — каза усмихнат д-р Жандрон.

— От другата страна на тревната площ — продължи г-н Льокок — графът отново грабва трупа на ръце и го поставя нежно във водата. После изпотъпква с върха на пръстите си пясъка по алеята, за да създаде впечатление за ужасна борба между графинята и убийците. Той мислеше, че полицията ще се заблуди!

След като се освобождава от трупа, графът се връща в къщата, взема пантофите си и едно шалче, омазва ги с кръв, хвърля на тревата шалчето и един от пантофите, а после хвърля другия в Сена. Но той

бърза и прави грешки. Бутилките, които е поставил на масата, са празни и вместо вино той налива в петте чаши оцет. Той премества стрелката на часовника, но забравя да навие звънеца и да го съгласува със стрелките. Той приготвя леглото за лягане, но го прави зле. Той не си дава сметка, че е трудно да съчетае тези три неща готовото за лягане легло, облечената графиня като посред бял ден, и часовника, бележещ три часа и двадесет минути.

Той прави безпорядъка още по-голям.

После, въпреки че се разсъмва, графът отново започва да търси документа. Изглежда този документ е бил ужасно компрометиращ. Но кого е компрометирал. Графът и графинята заедно или само графът? Това още не знам. Но едно е сигурно, за г-жа Дьо Трemorел документът е бил или гаранция, или ужасно оръжие срещу мъжа ѝ. Безспорен факт е, че за да се освободи от тази заплаха, г-н Дьо Трemorел е убил своята жена. В такъв случай можем да вярваме, че това писмо, ако се намери, ще обясни престъплението и ще направи безполезни всички предпазни мерки на убиеца. И тъй, графът го търси. Той се качва на втория етаж с брадвата и вече е нанесъл удар по един шкаф, когато чува вик в парка. Той поглежда през прозореца и вижда Филип и стария Ла Рипай до трупа. Тогава му се налага да избяга, и то без да губи минутка, с риск дори да го видят, да го срещнат, да го арестуват.

Той хвърля брадвата на паркета и слага в джоба си парите, грабва окървавеното сако на Геспен и го хвърля в реката от моста, като се измъква през градината.

За момента той е спасен. Но не е намерил документа, който е търсил. Ние ще го намерим. Той ни е необходим, за да убедим г-н Домини да превърне нашите съмнения в увереност.

Х

Доста дълго мълчание последва думите на агента от криминалната полиция. Накрая д-р Жандрон каза:

— Във всичко това не виждам ролята на Геспен.

— И аз също — отговори г-н Льокок. — И тук аз трябва да ви кажа силните и слабите страни на моята система. Възстановявайки престъплението, преди да се заема с престъпника, аз не мога нито да тържествувам, нито да съм наполовина прав. Или всичко, или нищо. Ако съм прав — Геспен е невинен, ако се лъжа... Но аз не се лъжа. Аз имам още една улика против графа. Попитах Франсоа, неговия камериер, и той ми каза, че един чифт ботуши, и то тъкмо този, който графът е носил в деня на престъплението, липсва. Търсих ботушите навсякъде, не ги намерих. Една вратовръзка също е изчезнала.

— Ето — провикна се г-н Планта — едно безспорно доказателство на вашите предположения за шалчето и пантофите.

— И на мен ми се струва — отговори г-н Льокок, — че имаме достатъчно факти, за да вървим напред. Да потърсим сега събитията, които са могли да решат...

От известно време г-н Льокок гледаше навън. Изведнъж, без да каже дума, той скочи през отворения прозорец в градината.

Чу се шум от борба.

Докторът и г-н Планта се спуснаха към прозорците.

На тревата се бореха двама души. Човек можеше да ги види от библиотеката, защото започваше да се разсъмва.

Единият мъж падна, стана, пак падна. Борбата продължаваше. Един вик раздра тишината и гласът на г-н Льокок каза:

— Ето го! Аз ще ви го представя.

Вратата се отвори. Отново се чу гласът на г-н Льокок:

— Господа, представям ви майстор Робело, намествана на изкълчени стави в Орсивал. Билкар от предпазливост и отровител по призвание.

Смайването на г-н Планта и на д-р Жандрон беше толкова голямо, че и двамата стояха като онемели.

Но причината за смайването им не беше присъствието на Робело, а вида на човека, който го държеше. Той имаше гласа на г-н Льокок, носеше неговия костюм, неговата вратовръзка и все пак не беше г-н Льокок. Онзи, който скочи през прозоречна, беше рус и имаше бакенбарди, а този, който се върна, беше хубав тридесет и петгодишен младеж с горд поглед, черни коси и бледо лице. На врата му имаше рана, от която течеше кръв.

— Г-н Льокок! — извика съдията.

— Същият — отговори агентът от криминалната полиция. — И този път истинският.

Той продължаваше да държи Робело, който се отпусна на един фотьойл.

— Да, той отскубна моите руси украшения и аз се появявам пред вас в естествен вид. Само трима души са ме виждали такъв, господа: двама сигурни приятели и една приятелка, тази, за която ви говорих преди малко. Такъв, какъвто ме виждате, аз съм осъден на смърт от седем углавни съдилища, от най-опасните в цяла Франция. За щастие аз взех предпазни мерки. От петнадесет дни съм в префектурата и никой там не познава истинското ми лице, нито цвета на косата ми...

Майстор Робело помръдна на фотьойла.

— А, кротувай — каза му г-н Льокок, — я по-скоро стани и ни кажи какво правеше в градината.

— Но вие сте ранен! — извика съдията, като забеляза раната на врата на г-н Льокок.

— О, това е нищо, господине, този шегаджия носеше доста остър нож...

Докторът също каза, че раната не е опасна и съдията се зае с Робело.

— Какво правехте у дома, майстор Робело? — попита той.

Нещастникът не отговори нищо. Тогава докторът му каза:

— Отговори, какво търсеше?

Робело направи усилия. Трудно му беше да говори.

— Идвах за да крада, признавам.

— Да крадеш! Какво?

— Редки цветя от парника.

— С големия си нож, нали — каза г-н Льокок. — Ти ни мислиш за много по-глупави от теб, но се лъжеш. Човек като тебе, който купува и плаща в брой отлични земи, да краде цветя! На друг ги разправяй! Една тайна те мъчи, казал си си сигурно, че г-н Планта още не е казал нищо и си дошъл тук с намерение да го накараш да замълчи завинаги.

По време на този разпит г-н Планта размишляваше.

— Може би твърде рано проговорих — прошепна той.

— Защо? — отговори агентът от криминалната полиция. — Аз търсех доказателство за г-н Домини и ще му сервираме този хубав младеж и ако остане недоволен, значи е много капризен.

— Но какво да правим този нещастник?

— В къщата има едно кътче, където можем да го затворим и ако трябва, аз ще го завържа.

— Тук имам — каза съдията — един тъмен кабинет.

— Това сигурно ли е?

— Трите му страни представляват дебели стени, а четвъртата гледа насам и е затворена с двойна врата, която няма прозорци.

— Тъкмо това ни трябва.

Тогава г-н Планта отвори кабинета, нещо като тясна черна дупка, пълна с пакети, вестници и стари документи.

— Вътре ще бъдеш като малък цар — каза агентът на Робело и го затвори в кабинета.

Г-н Планта протегна ръка на агента на криминалната полиция.

— Г-н Льокок — му каза той с развълнуван глас, — може би вие току-що ми спасихте живота, рискувайки вашия. Надявам се, ще дойде ден, когато ще мога...

Човекът от префектурата го прекъсна с един жест:

— Ще ми благодарите по-късно, господине, когато получа други права за вашата благодарност.

И той погледна г-н Планта. Г-н Планта отвори секретното чекмедже и извади от него една папка:

— Вече четири години ден след ден аз следвам изреченията на ужасната драма, която тази нощ във Валфьойо завърши с кръв. В началото това беше любопитството на стария адвокат, по-късно се надявах да спася живота и честта на едно много скъпо същество. Затова не казах нищо за моите открития.

Слушайте сега.

XI

На двадесет години граф Дьо Треморел беше наследил милиони. Той беше сърдечен и имаше много щедри идеи. Но разпиля всичко за шест години. На двадесет и шест години той притежаваше ужасния егоизъм на човек, който никога не се е налагало да се грижи за себе си, който никога не е страдал. Той се възхищаваше на себе си, вземайки за духовитост своя брутален цинизъм и за характер пренебрегването на всяка нравственост, неговата абсолютна безпринципност и идиотски скептицизъм.

На всичкото отгоре беше слаб, капризен, безволев.

В едно априлско утро един съдия-изпълнител дойде да му секвестира мебелите... Това не бе изненада за графа. Той разбираше своето положение, но не искаше изобщо да промени живота си, докато още беше време. Реши да си пръсне мозъка, когато настъпи фаталният ден. И този ден настъпи. Графът прошепна:

— Хайде, свършено е.

Той се облече, сложи в джоба на пардесюто си два пистолета, взе десет хиляди и неколкостотин франка, които му оставаха. С тази сума той можеше да живее, още два-три месеца. Но си помисли, че тези десет хиляди франка ще му позволят да извърши нещо, което ще накара хората да заговорят за него.

Реши да отиде на обяд при своята любовница и за десерт да ѝ подари тези пари.

Той живо изпразни чекмеджетата в камината, без да гледа, без да избира. И подпали купчината книжа.

После излезе и тръгна към апартамента на своята любовница, известна под името Жени Фанси. Нейното истинско име беше Пелажи Тапоне. Тя не беше красива в класическия смисъл на думата, но това беше една „от хубавите“ парижанки, на които толкова се възхищават. Мис Фанси не беше много интелигентна, но тя се отличаваше със своите ексцентрични тоалети.

За нея Треморел беше един от най-отегчителните мъже.

В този ден тя не го очакваше толкова рано и остана много изненадана, когато го чу да казва, че идва да обядва.

Никога преди това той не е бил толкова любезен и весел. При десерта той ѝ каза, че е разорен и ѝ поднесе на чиния последните десет хиляди франка.

Тя не пожела да ги вземе. От мига, в който той ѝ каза, че е останал без пукнато су, тя започна да го обича. Опита се да сложи банкнотите в джоба му.

— И какво ще стане с теб, боже мой? — попита тя.

— Ще си пръсна черепа.

— Не! — извика тя. — Не! Ти няма да го направиш! Ти, който винаги си бил богат, ти не знаеш какво значат десет хиляди франка, но аз знам. Човек може да живее дълго, доста дълго и много добре с тях. А ние можем да продадем всичко, което имаме тук — конете, колата, моите диаманти. После ще отидем да се скрием на другия край на Париж в един малък апартамент. Няма да имаме прислужници и ти ще видиш колко добре ще водя нашето малко домакинство... Докато имаме пари, ще се смеем. Когато се свършат, ако държиш на решението си, ще се убиеш.

Графът беше горд със страстта, която четеше в очите на мис Фанси, но я отблъсна. Той хвърли банкнотите на масата и излезе, като превъртя ключа два пъти. В преддверието даде почти всички пари, които му оставаха, на прислужниците.

XII

Графът вървеше без посока по улицата. Времето беше много хубаво, а градът имаше празничен вид. Той влезе в ботаническата градина и седна на една пейка. Замисли се за своя минал живот. Нощта настъпи и той стана от пейката и реши да отиде да се убие в един хотел на левия бряг на Сена.

Тръгна към латинския квартал. Вече не беше весел като сутринта. Вечеря в един ресторант, после влезе в някакъв хотел. Дадох му най-хубавата стая. „В полунощ ще си пръсна черепа!“ си каза той.

Часовникът отмери първия удар на полунощ... Той не стреля. Страхуваше се, а не искаше да си го признае. Отложи за един часа, после за един и половина, за два и половина, така мина нощта. На сутринта слезе, плати стаята с последните пари и излезе. Спомни си за заложната къща. Отиде там. Оставаха му часовникът със златната верижка и един пръстен. Взеха му ги, но не му дадох пари, защото нямаше документи със себе си... Излезе от заложната къща. Граф Дьо Треморел дотогава никога не бе страдал толкова много. Животът никога не му се беше виждал толкова хубав.

Спомни си за едно красиво място, където се беше бил на дуел веднъж в гората Вирофле. Реша да се убие там и тръгна.

Като стигна при Севърския мост, той седна на тревата. Под него на няколко метра бяха отворили прозорците на един севърски ресторант, откъдето можеше да го видят.

Не е ли все едно тук или на друго място? — си каза той и зареди пистолета.

Неочаквано той чу:

— Ектор, Ектор!

Един мъж тичаше към него. Това беше мъж на неговата възраст, може би малко дебел, с добродушно лице и големи черни очи. Ектор позна своя голям приятел от детството, неговия съученик от колежа Соврези, когото не бе виждал отдавна.

— Какво правиш там?

— А, нищо... — отговори Ектор.

— Значи е истина това, което ми казаха сутринта в твоя дом?

— И какво ти казаха?

— Не знаеха къде си, казаха, че вчера си излязъл от дома на твоята любовница и си й казал, че отиваш да се убиеш. Един, вестник вече описа подробности около твоята смърт. Защо искаш да се убиеш?

— Аз съм разорен.

— Ти си луд! Разорен! Това е нещастие, на нашата възраст човек може да си възвърне богатството. Освен това ти не си чак толкова разорен, колкото казваш, защото аз имам сто хиляди ливри рента.

Соврези повлече приятеля си към ресторанта. На масата Трemorел каза всичко на Соврези. Те разговаряха повече от два часа.

— Хайде — каза накрая Соврези, — ти искаш да изчезнеш за няколко дни, аз разбирам това. Ще дойдеш у дома. Утре ще се заема с твоите работи и съм сигурен, че ще успея да спася нещичко от твоето богатство.

XIII

Г-н Планта млъкна. Докторът и агентът от криминалната полиция го бяха слушали, без да посмеят да мръднат или гъкнат.

Г-н Льокок се питаше откъде можеше да знае той всички тези подробности. Кой е написал тази ужасна биография на Дьо Треморел? Гледайки папката, той виждаше много добре, че листата не са изписани с един и същи почерк.

А старият съдия продължи:

— Берт Соврези не обичаше мъжа си. Според нея той беше прост и смешен. Неговото обожание я отегчаваше. Всяка нейна заповед се изпълняваше. А един мъж, си казваше тя, е роден за да командва, а не да се подчинява.

И още: тя го ненавиждаше, че я е направил своя жена, а не своя любовница. Като дъщеря на беден учител тя щеше да тръгне с него, ако ѝ беше обещал апартамент, пари и кола...

Животът във Валфьойо ѝ се струваше непоносим. Даваха приеми, ходеха на гости, язدهа, ходеха на лов, разхождаха се с коли. И вечно щеше да бъде така!

А това не беше мечтаният от нея живот. Тя желаше емоции и непознати усещания. Тя жадуваше за страсти, приключения и още много други неща. На всичкото отгоре ѝ повтаряха, че тя е най-щастливата жена. Щастлива! Имаше дни, когато тя плачеше, мислейки за своя брак. Тя искаше да избяга, но се страхуваше от мизерията — тя я познаваше. Баща ѝ не позволи на Соврези да ѝ отпусне повече от четиридесет хиляди франка зестра. Той казваше: ако тя е добра съпруга, цялото богатство ще ѝ принадлежи, но ако не е, ако се държи зле, и четиридесетте хиляди франка ще бъдат много. Соврези можеше да ѝ остави със завещание своето богатство, ако се страхуваше, че ще умре първи.

Може би дядо Лешайю познаваше своята дъщеря... Тя умееше да крие своите чувства. Често казваха за нея:

— Красивата Берт е луда по своя съпруг! А самият Соврези казваше:

— Жена ми ме обожаваше.

Такова беше положението, когато граф Дьо Треморел пристигна в замъка.

Соврези често беше говорил за своя приятел на Берт и тя му се възхищаваше, още преди да се е запознала с него.

Обикновено нейната красота смайваше тези, които я виждаха за първи път. Той остана равнодушен. И затова, че той не ѝ се възхищаваше, тя му се възхищаваше още повече.

Графът беше много уморен. Скоро той поиска разрешение да се оттегли.

Като остана насаме с жена си, Соврези разказа на Берт обстоятелствата, които водеха графа във Валфьойо. Като истински приятел той не каза никакви подробности, които можеха да направят смешен неговия приятел.

— Той е голямо дете — казваше Соврези. — Луд човек, мозъкът му е болен, но ние ще се грижим за него, ние ще го излекуваме.

Берт не беше слушала дотогава своя съпруг с такова внимание. И тя като мис Фанси беше удивена от „героизма“ на графа.

Още на другия ден Соврези започна да се занимава с делата на своя приятел.

След като си отпочина през нощта, графът се успокои. Той вече беше забравил двата последни дни...

Той придружи Соврези до гарата, защото искаше да помоли приятеля си да се поинтересува за предметите, които остави в заложната къща, а така също да го помоли да отиде до мис Фанси.

Соврези се върна към единадесет часа вечерта. Беше много уморен, но и много доволен.

— Победа, приятелю Ектор! — каза той. — Ти ще загубиш най-лъскавите пера на твоите криле, но ще ти спасим достатъчно пух, за да си направиш добро гнездо.

Ектор стисна ръцете на Соврези.

— Ах, приятелю мой — провикна се той, — след спасяването на моя живот ти ми връщаш честта.

Берт излезе, за да даде няколко заповеди.

— Бързо, докато сме сами — каза Соврези. — Ето твоите бижута. Ах, доста трудно ги получих! Много са подозрителни в заложната къща. Ходих също при мис Фанси. Тя беше на легло от вечерта и продължаваше да плаче... Мисля, че е добър човек и те обича. Утре на обяд тя ще бъде на гара Корбей. Ще тръгнем оттук заедно. Аз ще взема влака за Париж, а ти за Корбей. Там ще можеш да обядваш с мис Фанси в хотела „Бел Имаж“.

XIV

Като отиваше да си легне, тази вечер, граф Дьо Треморел не беше вече толкова въодушевен от предаността на своя приятел.

— Той ме гледа като нещо, което му принадлежи — си казваше той.

Сутринта двамата приятели тръгнаха заедно. Ектор срещна мис Фанси на гара Корбей и обядва с нея в хотела. Мис Фанси разказа своите планове и трябва да ѝ отдадем дължимото, те бяха доста разумни: възнамеряваше да напусне своя апартамент, да продаде конете и мебелите и да купи шивашки магазин.

Фанси искаше да остане една седмица в Корбей, но графът ѝ каза, че това е абсолютно невъзможно. Тя се ядоса, разплака, но се утеши с мисълта, че ще се видят отново следващия вторник.

Целувайки Ектор, тя каза:

— Аз би трябвало да съм неспокойна. Във влака имаше господата, които познават твоя приятел и казаха, че жена му е една от най-красивите жени на Франция. Вярно ли е това?

— Не знам, не съм я погледнал — отговори Ектор. И това беше истина. Но думите „най-хубавата жена на Франция“ наостриха вниманието му.

Вечерта той я разгледа и забеляза с удоволствие, че му е приятно да я слуша, намери я за много интелигентна и силно превъзхождаща своя съпруг.

Малко по малко той свикна да прекарва с Берт голяма част от следобедите, докато Соврези се занимаваше с неговите работи.

Жени идваше много редовно всяка седмица. Нейните работи вървяха зле. Тя беше купила един много скъп магазин, а не разбираше нищо от търговия и я крадяха.

Така минаваха седмиците и месеците...

Отначало хората се чудеха малко на присъствието във Валфьойо на този висок млад мъж. После свикнаха с него и казваха:

— Г-н Дьо Треморел притежава очарователна простота.

Понякога той сравняваше настоящето с миналото и си мислеше: „Този живот не може да продължи дълго“, но къде да избяга, къде да се скрие? Той нямаше пари, освен заемите, които вземаше от Соврези, когото ненавиждаше вече.

Щастието на Соврези — си казваше той — се дължи на това, че е глупак. Той мисли, че жена му е луда по него, а истината е, че тя не може да го понася.

Берт беше показала на Ектор отвращението си към мъжа си. Тя обичаше Треморел и си го признаваше. Той реализираше идеала на нейните мечти. Тя ненавиждаше жената, която той ходеше да вижда всяка седмица в Корбей. И реши един вторник да отиде да я види.

Тя видя Жени и сметна, че е нищожество.

Графът забеляза Берт на гарата и разбра, че тя го обича. В един момент той помисли да замине. Но не можеше да прости на Соврези, че е толкова богат, толкова щастлив, толкова уважаван... Как да изпусне една толкова добра възможност да си отмъсти? Той не замина...

И все пак не обичаше и никога не обикна жената на свой приятел, но тях ги свързваше общата им омраза към Соврези. Дължаха му много, и единият, и другият. Часовете на техните първи срещи минаваха в думи на гняв, а не на обич. Те се мъчеха да си докажат един на друг, че Соврези е смешен и глупав. Соврези не подозираше нищо и беше доволен, че Треморел е в неговия дом, затова повтаряше:

— Много съм щастлив.

Наистина Берт правеше всичко възможно, за да поддържа тази илюзия, защото се страхуваше да не открият нейната изневяра. Любовниците бяха толкова предпазливи, че не само Соврези, но и никой около тях не подозираше нищо.

И все пак Берт не беше щастлива при този живот, изпълнен слъжи. Нещо повече, тя ревнуваше. Треморел продължаваше да се среща с мис Фанси. Той търсеше начин да се отърве от нея, но беше трудно. Тя се вкопчваше в него повече от всякога. Един ден, когато той закъсна за срещата, Жени му каза:

— Ти имаш друга любовница, аз знам и имам доказателство за това. Ако някога ме напуснеш, моят гняв ще падне върху нея. И повярвай ми, не ще спестя нищо.

Графът започна да не я понася. Той казваше на Жени, че след като е разорен, трябва да се ожени и че не бива да се виждат повече. Веднъж Жени попита:

— Ти ме изоставяш, за да се ожениш, нали така?

— Заклевам ти се.

— Аз заминавам, Ектор — каза тя след малко. — Ако ме напускаш наистина, за да се ожениш, ти никога повече няма да чуеш за мен. Но ако е за някоя друга любовница, както си мисля, ти си мъртъв, а тя ще бъде загубена жена.

Когато графът говореше на мис Фанси за брак, той лъжеше само наполовина. Идеята идваше от Соврези, който продължаваше да иска да види своя приятел щастлив. Един ден той помоли Треморел да отиде в неговия кабинет и там му каза:

— Днес искам да ти кажа, че ще ти останат три-четиристотин хиляди франка.

— Но аз ще бъда богат! — провикна се графът.

— Богат няма да бъдеш, но няма да си беден. Нещо повече, мисля, че има начин да станеш истински богат. Трябва да се ожениш. Какво ще кажеш за една девойка, принадлежаща на едно почтено семейство — млада, хубава, добре възпитана и която ще ти донесе зестра от един милион?

— Ах, приятелю мой, ще кажа, че я обожавам. А коя е тя?

— Г-ца Лоранс.

— Г-н Куртоа не ще се съгласи.

— Ти не го познаваш. Той ще бъде въодушевен да омъжи дъщеря си за граф Дьо Треморел, братовчед на дук Дьо Самблемьоз. Какво не би направил той, за да може да каже: „Моят зет г-н графът“ или „Моята дъщеря г-жа графиня Дьо Треморел“! А ти вече няма да си разорен, ти ще имаш двадесет хиляди ливри рента.

Ектор мълчеше. Той мислеше, че животът му е свършил. И ето, че можеше да се освободи от своя приятел, от Берт, която беше хубава и го обичаше, но искаше много и да има богата и още по-красива жена от своята любовница.

— Г-н Куртоа е отличен човек и един от най-уважаваните — отговори сериозно той на Соврези — и аз ще бъда щастлив да се ожена за г-ца Лоранс дори без зестра.

— Много добре, мой скъпи Ектор, много добре. Но преди всичко е необходимо — това няма да е трудно за теб — да се харесаш на Лоранс. Нейният баща я обожава и няма да я даде на мъж, когото тя не би избрала.

— Бъди спокоен. Тя ще ме обикне.

И от този ден той започна да ухажва Лоранс. Скоро всички в къщата на кмета го обожаваха. А г-н Куртоа се надяваше, че в близките дни Ектор ще поиска ръката на неговата дъщеря. Той беше сигурен, че Лоранс няма да каже „Не“.

А Берт не подозираше нищо до вечерта, когато Соврези й каза за този проект. Тя пребледня още при първите думи и се спусна към своята баня, за да скрие вълнението си. Какво можеше да отговори тя? След известно усилие каза:

— Да, това е отлична идея, но аз се страхувам за бъдещето на Лоранс.

— И защо?

— А миналото на г-н Дьо Треморел?

— Неговите предишни лудости са гаранция за една бъдеща мъдрост. Освен това той вече обича Лоранс. Той сам ми го каза.

Берт не затвори очи цялата нощ. На другия ден, като остана сама с Ектор, тя го попита:

— Истина ли е?

— Какво да е истина?

— Вашият брак.

Отначало той замълча, после отговори:

— Да.

И се закле, че този брак е само сделка, че разменяше името си срещу един милион франка. Берт го спря с един поглед.

— Достатъчно! — каза тя. — Вие обичате Лоранс. Друга жена би ви отправила укори, а аз ви казвам само, че този брак няма да стане.

Ектор се изплаши. Той знаеше, че Берт е от онези жени, които не се спират пред нищо. Тя би могла да каже всичко на Соврези, а при мисълта, че неговият приятел можеше да научи всичко, графът се разтрепери. „Какво ще направи?“ мислеше Ектор. „Ще ме убие на

място или ще има дуел. Дори да не ме улучи, ще трябва да напусна селото, г-н Куртоа никога няма да ми даде Лоранс, а Берт ще увисне на ръцете ми завинаги.“ Той реши, че трябва да изчака. И той чакаше, като се криеше, за да отиде у г-н Куртоа, защото наистина обичаше Лоранс и ненавиждаше Берт.

Една вечер донесоха писмо на г-н Соврези. Той го отвори и прочете:

„Господине,

Вие ще направите много голяма услуга на една бедна девойка, ако дойдете утре в хотел «Бел Имаж». Ще ви чакам целия ден. Нито дума на граф Дьо Трemorел, моля ви.

Жени Фанси.“

XV

На другия ден времето беше студено и влажно. Но Соврези каза, че отива на лов и излезе от къщата.

Мис Фанси го чакаше в стаята, където се срещаше с Ектор. Очите ѝ бяха зачервени от сълзи, а лицето много бледо. Тя плачеше.

— Мерси, мерси! — каза тя на Соврези. — Вие сте много добър!

— Дръжте се! — ѝ каза той. — Дръжте се!

— Значи вие знаете?

— Аз нищо не знам, защото не съм казал нищо по ваша молба на Треморел, но аз отгатвам.

— Той вече не иска да ме вижда.

Соврези седна на стола до Жени.

— Бъдете силна! — ѝ каза той. — Вие трябва да разберете, че човек не е вечно млад. Идва ден, когато започва да мисли за бъдещето, когато чувства нужда от семейство, от свой дом.

И вие вярвате на това, господине, вие вярвате, че Ектор мисли за бъдещето, за семейство? Вие не го познавате. Той иска да ме напусне заради друга любовница, а не за да се ожени.

— Заклевам ви се, че Треморел се надява да се ожени за едно много богато младо момиче.

— Това той ви е казал и ви е накарал да му повярвате.

— Но с каква цел? Откакто е във Валфьойо, вие сте единствената му любовница. Той дойде в моя дом като мой брат, между моята жена и мен, и мога да кажа какво прави във всеки час през деня.

Мис Фанси отвори уста, за да отговори, но замълча и се изчерви, като гледаше Соврези.

— Тогава какво е това писмо, което намерих в неговия джоб преди повече от шест месеца? То не е подписано наистина, но не може да бъде от друг, освен от жена — каза тя накрая.

— Ако ми покажете писмото...

— На вас господине — каза тя, — никога! — тя трепереше цялата.

Изведнъж Соврези разбра всичко.

— Дайте ми писмото! — викна той. И грабна хартията, която тя държеше в ръцете си. Той разпозна почерка на Берт и прочете:

„Не ходете утре в градчето, или по-скоро върнете се преди обяд. Той току-що ми каза, че се налага да отиде в Мелюн и ще се върне късно. Цял един ден!“

Той... това беше самият Соврези. А другата любовница на Ектор беше жена му...

Той се отпусна на стола, беше ужасно бледен, едри сълзи се стичаха по бузите му. Струваше му се, че целият свят умира с него.

Жени се приближи.

— Извинете ме, господине — каза тя, — аз съм една нещастница, аз съм отвратителна.

— Какво искате от мен?

— Писмото... бях отгатнала...

— Осмелили сте се да подозирате жена ми! — той избухна в смях, в луд смях. После извади своя портфейл и измъкна всичко, което имаше в него. Седем или осем банкноти от по сто франка, които постави на масата.

— Вземете това от Ектор — каза той, — но повярвайте ми, позволете му да се ожени.

Той излезе.

XVI

Валеше ситен леден дъжд, но Соврези не го забелязваше. Той вървеше без шапка, без посока, наслуки, без цел. Говореше на глас вървейки, ту се спираше, ту отново тръгваше. Селяните, които го срещаха, а всички го познаваха, се попитаха дали господарят на Валфьойо не е полудял.

— Това е невъзможно — шепнеше той, — това е невъзможно!

Край на щастието, край на радостите, край на надеждите, край на всичко... Той толкова беше обичал Берт, че тя бе станала част от него и не можеше да се разбира без нея. Без Берт той не виждаше никаква цел, към която да се насочи, животът му губеше всякакъв смисъл и той си помисли: „Искам да се убия, но преди това ще си отмъстя.“ Той бе вървял дълги часове, когато се върна в замъка, беше смазан.

Бяха го чакали, но той не можа да седне на масата между този мъж и тази жена. Затова каза, че не се чувства добре и че отива да си легне.

Когато излезе, Берт каза:

— Забелязахте ли, Ектор?

— Какво?

— Моят мъж не е на себе си.

— Много е възможно, цял ден го е валял дъжд.

— Не, очите му имаха непознат за мен израз.

— На мен пък ми се стори много весел както винаги.

— Ектор, мъжът ми подозира.

— Той ли! Ах, клетият добър приятел, той е прекалено доверчив към нас, за да подозира нещо.

— Лъжете се, Ектор, той не ме целуна, като се върна, за първи път, откакто сме се оженили.

Соврези беше много по-болен, отколкото каза и отколкото си мислеха. Той трепереше под завивките, зачервен, с блестящи очи. Скоро го обзе ужасна треска, придружена с бълнуване.

Изпратиха за лекар, който заяви, че не отговаря за него. На другия ден все още беше зле.

От този миг граф Дьо Треморел и Берт не го оставяха сам нито за минута, като прекарваха нощите един след друг при него. На деветия ден следобед той се почувства най-сетне по-добре и заспа. Когато се събуди, беше единадесет часа вечерта. Той забеляза, че не е в своята стая, а долу в малкия салон.

Берт се доближи до леглото му.

— Защо съм тук? — попита Соврези.

— Ти така пожела.

— Ах!

Соврези затвори очи. Той мислеше за писмото. Къде беше то? Ако жена му го намереше, нямаше да може да си отмъсти. Как да се качи в своята стая, където може би се намираще жилетката, която носеше в онзи ден?

Мислейки, че спи, Берт стана и излезе от стаята.

Соврези стана веднага, облече халата, който беше на стола до леглото, и излезе. Той реши да отиде в своята стая през градината.

Времето беше много студено и беше паднал сняг. Минавайки през градината, Соврези погледна прозореца на Дьо Треморел. Той забеляза сянката на Ектор. Една друга сянка се приближи до нея, това беше Берт. Тя говореше оживено. Виждаше се, че иска нещо от Треморел, а той отказва.

Берт го молеше, а после Соврези разбра, че тя го заплашва... Накрая с глава Треморел каза „Да“. Сега те говореха като двама приятели. Целунаха се...

Соврези не можа да сдържи един ужасен вик. Искаше доказателство и го имаше.

Той разбра, че Берт ще слезе, и се върна в стаята, като едва тогава забеляза, че през цялото време е бил с боси крака в снега.

През нощта той получи ужасна криза. Докторът каза, че е в опасност повече от всякога. През тази нощ Берт бе помолила Треморел да не участва в едно забавление със семейство Куртоа. Той се съгласи накрая, но продължи да се вижда с Лоранс. Той, който не беше обичал мис Фанси, нито Берт, обичаше това младо момиче.

Един ден Берт му каза:

— Вие не ще се омъжите за г-ца Куртоа!

— Е добре — отговори той, — аз ви изневерях, аз нямам бъдеще, а този брак ми го осигурява и аз ще се ожена.

Той се закле, че не обича Лоранс и че иска само нейните пари, а после добави:

— Ако утре ми намерите жена с милион и двеста хиляди франка вместо един милион, аз ще се ожена за нея, а не за г-ца Лоранс.

— Милост, дайте ми няколко дни, за да свикна с ужасната мисъл — му отговори Берт. — Почакайте малко... Вие ми го дължите.

Треморел ѝ целуна ръка с думите:

— Ах, вие сте добра и наистина ме обичате.

XVII

Соврези беше по-добре. Той ставаше и започваше да се разхожда из къщата и дори да приема приятели. Но беше само сянката на стария Соврези. Живееше още, защото не искаше да умре, преди да си отмъсти.

Той търсеше навсякъде писмото, което му беше дала мис Фанси, а не го намираше. Това много го тревожеше:

Един ден Берт попита Треморел:

— Продължавате ли да мислите за г-ца Куртоа?

— А вие не ми ли позволихте да се надявам?

— Аз ви помолих да почакате, Ектор, и вие добре направихте, че не избързахте. Познавам една жена, която ще ви донесе не един, а три милиона зестра.

— И коя е тази жена?

— Аз съм единствената наследница на Клеман — му каза тя на ухото, — той може да умре, утре аз мога да бъда вдовица.

— Но той се подобрява!

— Какво знаете вие?

Треморел не се осмели да попита какво искаше да каже тя...

Същия ден Соврези отново легна болен... Само че симптомите коренно се измениха, като че ли сега страдеше от съвсем различна болест.

Оплакваше се от виене на свят, невралгии, ужасен вкус на черен пипер, който го караше през цялото време да отваря и затваря уста. Не можеше да спи. През цялото време му беше студено.

Макар и болен, Соврези продължаваше да се занимава със своите работи. Той канеше у дома си нотариуси, адвокати и прекарваше с тях по цели дни. Той приемаше също много свои приятели, говореше им много за Берт и Ектор, за тяхната жертвоготовност, наричаше ги само своите „ангели пазители“.

Разговорите на Соврези с деловите мъже тревожеха Берт. Един ден като остана сама с Треморел, тя му каза:

— Имам нужда от съвет, Ектор. Как да науча дали през последните дни Клеман не е променил своето завещание?

— Но той няма да го направи — отговори Ектор. — Той ви обича...

— Кой ви го гарантира? Аз ви обещах три милиона, имам нужда от три милиона, не за мен, Ектор, а за вас. Аз ги искам и ще ги имам. Но как да разбера, как да разбера?

Възмущението на Треморел беше голямо. Сега тя искаше да го купи. А той не смееше нищо да каже!

— Трябва да се чака...

— Да се чака какво, да умре ли? Остават му само осем дни живот — и тя добави: — Ето какво ми дава увереност, че не се лъжа — тя извади от джоба си и показа малко стъклено синьо шишенце.

Ектор пребледня. Сега той разбираше всичко.

— Отрова — прошепна той, — отрова!

— Да, отрова.

— Да не сте я използвали?

— Използвах я. И мога винаги да докажа, че вие, моят любовник, също сте и мой съучастник.

— Аз съм погубен!

— Погубен, защото аз ще бъда ваша жена!

— Едно толкова голямо престъпление! И защо? Той не знае нищо.

— Той знае всичко. Погледнете това писмо, което намерих в джоба на една от неговите дрехи.

Тя му показва писмото, което мис Фанси беше дала на Соврези.

— Сега ние защитаваме нашия живот. Вие не познавате Клеман. Въпреки че нищо не казва, той подготвя ужасен план за отмъщение.

— Какво да правим?

— Трябва да научим какво има в неговото завещание.

— Но как?

— Още не знам. Дойдох да ви поискам съвет, а се оказа, че сте по-страхлив от жена. Тогава не се занимавайте с нищо. Аз ще поема всичко върху себе си.

Вечерта той забеляза, че Берт слагаше няколко бели зрънца в чашата за вода на своя съпруг. Като остана сам с Берт, той й каза:

— Могат да възникнат подозрения...

— У кого?

— У всички. У прислужниците, у лекаря...

— Успях да намеря една непозната отрова, която не оставя никаква следа в организма.

— Кой ви я даде?

— Този, който ми я даде, се излага на същата опасност като мен. Следователно можем да не се страхуваме от него. Платих му доста скъпо. Но преди всичко трябва да разбере какво има в завещанието.

И тя се помъчи болният да ѝ го каже... Една вечер Соврези говори за това... Тя се разплака.

— Лудетина, скъпа лудетина — каза Соврези, — мислиш ли, че от това се умира?

— Не, но не искам да говоря за това.

— Слушай, донеси ми копието от завещанието, което ти дадох след нашата сватба. То е в лявото чекмедже на шкафа е огледалата.

Берт излезе.

— Горката жена — каза Соврези на Ектор, — горката Берт. Ако умра, тя не ще ме надживее.

„И този човек бил подозирал нещо!“ помисли Ектор. „Това е невъзможно“.

Берт се върна с копието на завещанието. Соврези го взе и написа няколко реда.

— Прочети на глас какво съм прибавил — каза той на Треморел. Ектор прочете:

„Днес (денят и датата) аз нищо не промених в това завещание. Аз никога не съм обичал повече моята жена.

Клеман Соврези“

— Сега трябва да побързам — каза Берт на Треморел по-късно, луда от радост.

През последните няколко дни Соврези почти не страдаше и по неговите думи спеше доста добре през нощта. Но от час на час ставаше по-слаб. Наложил се лекарски преглед. След този преглед д-р Р. каза на Ектор, че Соврези ще живее най-много два дни и го помоли да подготви Берт за този ужасен удар.

XVIII

Вечерта Берт и Треморел бяха в стаята на болния, който спеше. Часовникът отмери десет часа. Соврези се събуди и поиска да пие. С гръб към мъжа си, Берт искаше да сложи едно зрънце от синьото шишенце в чашата, когато нечия ръка я докосна по рамото. Тя нададе ужасен вик. Докоснал я беше с ръка нейният съпруг. На този вик отговори друг вик. Треморел видя и всичко, разбра. „Всичко е разкрито!“ помислиха съучастниците.

Соврези си легна отново. Той се смееше с ужасен смях...

Берт се осмели да се доближи до леглото и да каже с усмивка:

— Колко ме изплаши!

Той я погледна за секунда, която се стори доста дълга на Берт, и отговори простиичко:

— Аз го разбирам.

Берт видя ясно в очите на мъжа си, че той знае. Но какво и докъде? Тя направи усилие и продължи:

— Би ли страдал още?

— Не.

— Тогава защо стана?

— Защо ли? Станах, за да кажа, че стига толкова, че не моята жена и моят най-добър приятел ме убиват бавно, капка по капка. Аз исках да ви кажа: „Убийте Ме, но ме убийте с един удар, отровители!“.

Треморел стана. Соврези взе пистолета под възглавницата си и извика:

— Не се приближавай!

Той бе помислил, че графът ще го удуши, защото всичко е разкрито.

Той се лъжеше. Ектор чувстваше, че полудява. Той се строполи на един фотьойл.

По-силната Берт каза:

— Ти си по-зле, мой Клеман, твоята треска много ме плаши...
Бълнуването...

— Стига лъжи, Берт — каза Соврези. — Не, аз не съм бълнувал. Можех да назова отровата, аз отгатнах коя е и я познах. Аз мълчах, аз ви спасих, защото не исках вече да живея. Получих ужасен удар в сърцето, в деня, когато научих, че вие ме лъжете.

— Аз направих всичко — провикна се Берт, — той е невинен!

Соврези почервения от гняв.

— Ах, наистина, моят приятел Ектор е невинен! Значи не е той, който, за да ми плати — не за своя живот, тъй като беше много страхлив, за да ме убие, а за честта, която ми дължи — той ми взе жената? И ти знаеше какво правиш, приятелю мой Ектор, ти знаеше — сто пъти съм ти казал — че моята жена е всичко за мен: настояща и бъдеща, мечта, щастие, надежда и накрая живот. Ти знаеше, че за мен да я загубя, е равносилно на смърт. Но поне да я обичаше! Ти ме ненавиждаше. Такъв е човекът, който ти обичаш, Берт. Никога не си ме обичала. Сега знам това. А аз толкова те обичах! Ти си мислеше, че обичаш този нещастник, този страхливец!

Соврези седна на леглото и продължи:

— И тъй, ето в какво положение се намираме: вие ме убихте, вие ще бъдете свободни, но вие се ненавиждате, вие се мразите... дай ми да пия, Берт.

Тя побърза да му донесе една чаша. Той пи и върна чашата.

— Нямаше ли отрова вътре? — попита той.

— Отрова ли! — отговори тя възмутено. — Никаква!

— Но ще трябва веднага да ми дадеш, за да ми помогнеш да умра.

— Ти ли да умреш, Клеман! Не, аз искам ти да живееш, за да мога да изкупя миналото. Извърших ужасно престъпление, но ти си добър, аз ще ти прислужвам на колене и ти ще ми простиш.

Треморел стана и прошепна:

— Да, милост, милост!

Гласът на Соврези затрепери от гняв и той извика:

— Милост! Проща... а вие имахте ли милост към мен, когато ме лъжахте, когато ме тровехте? У мен всичко е счупено. Аз живеях, защото търсех отмъщение и го намерих в деня, когато открих отровата. Защо желяхте моята смърт? За да сте свободни, за да се ожените? Е, добре, и аз искам това. Граф Дьо Треморел ще бъде вторият съпруг на г-жа вдовица Соврези.

— Никога! — извика Берт. — Не, никога!

— Никога! — повтори Ектор като ехо.

— Ще стане, защото аз искам това. Чуйте ме: от момента, когато открих отровата, започнах да описвам нашата история на тримата, много подробно. Нещо повече, аз водех ден след ден, час по час, така да се каже, един много точен дневник на моето отравяне, а после всеки път, когато Берт ми даваше да пия, аз запазвах глътка в устата си и я изплювах в една бутилка, скрита под моята възглавница. Така и аз се сдобих с отровата. От днес сутринта тази бутилка, нашата биография и моят дневник се намират в ръцете на един сигурен и предан човек. Той не знае за какво става въпрос. В деня, когато вие се ожените, този приятел ще ви върне всичко. Ако след една година вие не се ожените, той получи заповед да предаде всичко на имперския прокурор.

— Това не е всичко — продължи Соврези. — Ако някой ден ви хрумне мисълта да избягате, да заминете за чужбина, не го правете. Аз не го желая. Вие трябва да останете във Валфьойо. Друг един приятел е натоварен да ви следи. Ако някой от вас отсъства осем дни, на деветия първият приятел ще получи писмо, което ще му заповяда да отиде, при прокурора. А сега прочетете какво съм прибавил към моето завещание, което е при нотариуса:

„Искам моята многообичана вдовица да се омъжи за моя скъп приятел граф Ектор дьо Трemorел. Аз знам, че те са достойни един за друг и че един с друг те ще бъдат щастливи...“

— Милост — провикна се Берт. — Милост! Стига!

— Добре — каза Соврези. — Вие виждате, че всичко съм предвидил.

— Забравил си само едно нещо — извика Трemorел, — че можем да умрем!

— Пардон — каза хладно болният, — предвидил съм го. Ако някой от вас умре преди брака, имперският прокурор ще бъде предупреден.

— Исках да кажа: можем да се убием...

— Ти да се убиеш! — каза Соврези с презрение. — Добре, ето моя револвер, пръсни си мозъка и аз ще простя на жена ми.

Ектор направи гневен жест, но не взе револвера, който му протягаше неговият приятел.

— Знаех си аз — каза Соврези, — страх те е — и като се обърна към Берт, добави: — Ето го твоят любовник!

Часовете летяха, а Соврези чувстваше, че животът го напуска:

— Извикай прислужниците — каза той на Треморел.

После, когато те влязоха, той каза със слаб глас:

— Бих искал да ви благодаря за вашите услуги. Оставям на всеки от вас малко богатство. Сега още едно нещо. Вие знаете колко са ми предани моята жена и моят приятел граф Дьо Треморел. Ако те искат смъртта ми да бъде щастлива, те ще се закълнат сега да се оженят след моята смърт.

Наложи се да се подчинят. Те се приближиха до леглото и Соврези сложи ръката на Берт в ръката на Ектор.

— Заклевате ли се да ми се подчините? — попита той.

Те трепереха. Но отговориха и всички чуха:

— Заклеваме се.

Скоро агонията започна.

И след по-малко от два часа Клеман Соврези беше мъртъв.

XIX

Съдията завърши прочита на своето досие. Пръв заговори г-н Льокок. Той каза:

— Какъв силен човек е този Соврези!

Той се питаше как г-н Планта е можел да знае всички тези подробности и защо не е казал нищо. Г-н Планта каза:

— Знам, че тялото на Соврези още не беше изстинало, когато неговите убийци си размениха смъртни заплахи. Берт не можеше да прости на Ектор, че не е взел револвера и че не се е убил.

— Хората така и нищо ли не узнаха?

— Хората никога нищо не са подозирали. Запитайте първия срещнат от жителите на Орсивал и той ще ви отговори както Куртоа тази сутрин на съдията, че графът и графинята са били образцови съпрузи и са се обожавали. Престъпниците бяха ужасно наказани. Всичко щеше да бъде чудесно, ако Соврези в своята ненавист не беше извършил непредпазливост, на която аз гледам като на престъпление. Той хвърли клетата Лоранс между двамата престъпници. А при това знаеше за увлечението на Треморел. Известно му беше, че това нещастно младо момиче го обича и знаеше, че приятелят му е способен на всичко. Не беше предвидил, че Лоранс може да бъде опозорена. Г-н Льокок го прекъсна:

— Има едно обстоятелство, което не мога да си обясня. Как Берт и Ектор, които са се ненавиждали, не са се разделили веднага след сватбата, веднага след като са получили документите, доказващи тяхното престъпление?

— Виждам добре — отговори съдията, — че не съм успял да ви накарам да разберете характера на Берт. Тя не можеше да се съгласи да се раздели с Дьо Треморел. Соврези я познаваше добре. Той чувстваше, че нейният живот е загубен и имаше нужда от жертва. Тази жертва стана Ектор.

— Но от какво е можел да се бои той? — попита г-н Льокок, — щом като са му били върнати документите на Соврези?

— Слушайте. Тези документи Соврези ми ги даде на мен. В деня на бракосъчетанието аз отидох във Валфьойо, г-н и г-жа Дьо Треморел ме приеха в малкия салон на партера. Аз ги поздравих и двамата. Те предчувстваха защо съм отишъл. Обърнах се към Берт, следвайки получената инструкция от Соврези. „Г-жо, и казах аз, бях натоварен от вашия покоен мъж да ви предам в деня на вашия повторен брак този пакет“. Смейки се, тя взе пакета, който съдържаше ръкописа и бутилката, благодари ми и веднага излезе. Графът беше като на въглини. „Извинете ме, каза той, нали позволявате? Ще бъда при вас след минутка.“ Той излезе тичешком. Когато се върнаха, те бяха зачервени, а гласовете им трепереха.

— А останалото може да се отгатне — каза г-н Льокок. — Тя беше отишла, скъпата дама, да скрие ръкописа на Соврези. И когато нейният нов съпруг ѝ го поиска, тя отговори: „Търси“.

— Соврези даде на своята вдовица, за да държи Треморел в краката си, едно ужасно оръжие. Ах! Той беше един проклетник, но, изглежда, тя го е карала да страда ужасно...

— Да — прекъсна го д-р Жандрон, — до деня, когато той я уби.

— Сега остава — каза агентът от криминалната полиция — въпросът с отровата, който не е труден, защото имаме тук в този кабинет нейния продавач.

— Отровата е моя работа — каза докторът. — Робело я е откраднал от моята лаборатория. По времето на смъртта на Соврези аз се занимавах с една работа върху самакитката. И тъй, той е бил отровен с нея. А аз открих и начин, който позволява да се откриват нейните следи в един труп.

— Ах! — извика г-н Льокок, — ето че нашето разследване е пълно. Това, което ни разказа съдията, ни дава ключа към всички събития, последвали след смъртта на нещастния Соврези. Така например ние разбираме омразата на тези двама съпрузи, разбираме защо Треморел е направил от очарователното младо момиче със зестра от един милион своя метреса, а не своя жена. Той е убил жена си, защото не е можел да избяга. Накрая документът, който той е търсил, е доказателство за първото му престъпление. Научавайки за бременността на своята любовница, този клетник си е загубил ума.

— Какво! — провикна се докторът. — Вие вярвате в съчастието на г-ца Доранс?

— Не, г-н докторе, не — отговори г-н Льокок. — Г-ца Куртоа не е научила нищо и не знае за престъплението. Но тя е знаела, че Треморел ще напусне жена си заради нея. Това бягство е било уговорено между тях, те са си били определили среща.

— Ами това писмо — попита докторът, — какво ще кажете за това писмо?

— Това е една комедийна сцена, измислена от графа, — се провикна г-н Планта, който не можеше повече да съдържа своето възмущение.

— Да, и аз така мисля — каза агентът от криминалната полиция. — Аз четох и препрочетох писмото на г-ца Лоранс и бих се обзаложил, че то не е написано от нещастното младо момиче, което ще се убие, за да не бъде опозорено. Графът ѝ го е продиктувал.

— О! — провикна се съдията. — Как да намерим този нещастник, как да намерим Лоранс!

— О, господине — каза агентът от криминалната полиция, — ние ще ги намерим и мисля, че това няма да бъде трудно.

Някой почука на вратата. Беше Луи, който носеше странни предмети, намерени в градината. Като ги видя, г-н Льокок извика:

— Небеса! Аз забравих за себе си. Аз седя тук с открито лице, сякаш не сме посред бял ден. Дайте ми ги, моето момче.

После, с един замах на ръката той възстанови физиономията, която имаше предишната вечер.

Старият съдия покани своите гости на закуска, а г-н Льокок помисли за Робело.

— Този клетник — каза той — може би се нуждае от нещо. Той отбори вратата и извика: — Господа! Господа! Робело беше мъртъв. Беше се убил.

XX

В къщата на Робело намериха сумата деветнадесет хиляди и петстотин франка и къс хартия, изписан с цифри. Това беше нещо като неговата счетоводна книга. От едната страна, отляво, той беше написал четиридесет хиляди франка. От другата, отдясно, бяха написани различни суми, чийто сбор правеше двадесет и една хиляди и петстотин франка. Г-жа Соврези беше платила четиридесет хиляди франка на Робело за неговото синьо стъклено шишенце.

Но г-н Льокок все още не беше напълно доволен. Какъв беше всъщност ръкописът, който им прочете старият съдия? За момент той си бе помислил, че става въпрос за обикновено копие от ръкописа на Соврези. Но не, Соврези не е могъл да опише последните, така ужасни сцени на своята агония.

Той каза на Планта тихо:

— Извинете, господине, ще се върнем ли у вас?

— А за какво? Д-р Жандрон ще дойде да ни търси тук.

— Ами защото, г-н съдия, струва ми се ще ни трябва досието, което вие ни прочетохте тази нощ за пред следователя.

— Струва ми се — отговори г-н Планта, — че вие бихте желали да научите откъде черпя моите сведения. Но като ви прочетох моето досие, аз целях само да ви помогна при вашето разследване. Какво може да направи следователят с тези свършено лични бележки? Аз имам твърде голямо доверие във вас и съм сигурен, че вие няма да кажете на никого за съществуването на тези документи. Това, което ще кажете, ще бъде равносилно на това, което съм написал сега, след като разполагате с трупа на Робело и сумата пари, намерена в неговия дом. Ако г-н Домини все още се колебае да ви повярва, вие знаете, че докторът гарантира, че е открил отровата, която е убила Соврези.

Г-н Льокок хвана ръката на съдията и я стисна.

— Разчитайте на мен, господине — каза той.

XXI

Г-н Домини беше бесен. Той не разбираше защо съдията, докторът и агентът от криминалната полиция все още не бяха дошли. През изминалата нощ той не бе променил убежденията си. За него престъплението продължаваше да бъде просто и лесно както вечерта.

За да убие времето, той разпита Геспен и Ла Рипай. Тези нови разпити не му казаха нищо ново.

Накрая господата Планта, Жандрон и Льокок влязоха в кабинета му.

— Колко закъсняхте! — каза г-н Домини.

— И все пак — отговори съдията, — ние не загубихме дори минута, защото не сме си лягали.

— Значи има нещо ново? — попита следователят. — Намериха ли трупа на граф Дьо Треморел?

— Има нещо ново, господине — отговори г-н Льокок. — Но трупът на граф Дьо Треморел не е намерен и се осмелявам да кажа дори, че няма да бъде намерен поради една много проста причина той не е бил убит, той не е една от жертвите, той е убиецът.

— Но това е лудост! — извика следователят.

— Не мисля така — отговори хладно г-н Льокок. — И дори съм убеден, че ако г-н следователят благоволи да ни отдели половин час внимание, и той ще мисли като мен. Сигурен съм дори, че г-н съдията не ще ми позволи да изляза от неговия кабинет без заповед за арестуване на граф Ектор дьо Треморел, когото понастоящем счита за мъртъв.

— Говорете — каза г-н Домини.

И г-н Льокок му разказа всички факти, които той и съдията бяха събрали от започването на следствието в техния хронологичен ред. Изненадата на г-н Домини ставаше все по-голяма. На моменти той се провикваше:

— Нима е възможно! Това не е за вярване!

Г-н Льокок беше сърдит.

— Какво мисли сега г-н следователят?

— Убеден съм — отговори г-н Домини недоволен (на никой не му е приятно, когато неговият подчинен разбие на пух и прах дедукционната система на своя шеф), — че е извършено престъпление върху личността на г-н Клеман Соврези със скъпо платената помощ на този Робело. Това е толкова вярно, че ние ще помолим г-н д-р Жандрон да извърши аутопсия на трупа на г-н Соврези.

— И аз ще намеря отровата, можете да бъдете сигурен в това.

— Много добре — отговори г-н Домини. — Но фактът, че г-н Дьо Треморел е отровил своя приятел, за да се ожени за неговата жена, доказва ли, че вчера той е убил жена си и е избягал? Не ми се вярва.

Г-н Планта трепереше от гняв.

— Извинете, господине — каза г-н Льокок. — Струва ми се, че самоубийството на г-ца Куртоа, предполагаемото самоубийство, а всичко ни кара да вярваме в него, доказва поне нещо.

— Това може да е чиста случайност.

— Но, господине, аз съм сигурен, че г-н Дьо Треморел се е обръснал, имам доказателство, ние не намерихме ботушите, които е носил сутринта...

— Почакайте, господине — каза следователят. — Да допуснем, че г-н Дьо Треморел е убил жена си и е избягал. Това доказва ли невинността на Геспен?

Г-н Льокок щеше да отговори, когато се чуха стъпки и гласове.

— Сега ще научим за Геспен много интересни подробности, струва ми се — каза г-н Домини. — Вчера аз дадох на моя агент снимката на Геспен и адреса на „Форж дьо Вилкен“, намерен в неговия джоб. Той тъкмо се връща.

Вратата на кабинета се отвори в същия момент и агентът на г-н Домини влезе. Беше висок около четиридесетгодишен човек.

— Хубава новина! — каза той с дебел глас, прегракнал от алкохола.

Г-н Домини го прекъсна.

— Ходихте ли вчера в магазина „Форж дьо Вилкен“?

— Да, г-н съдия.

— Виждали ли са там заподозрения?

— Да, господине, в сряда на осми юли вечерта.

— В колко часа?

Към десет часа, няколко минути, преди да затворят магазина. Трима продавачи разпознаха снимката.

— Значи можем да бъдем сигурни, че Геспен е бил сряда вечерта във „Форж дьо Вилкен“.

— Толкова по добре за него — прошепна г-н Льокок.

Следователят го чу добре, но не каза нищо и продължи да разпитва своя агент:

— Казаха ли ви какви предмети е купил заподозреният?

— Купил е чук, ножица и една пила, а така също една кама.

Г-н Домини тържествуваше.

— Е, добре — попита той с възможно най-ироничен тон, — какво мислите сега за вашия клиент?

— Мисля, господине, че убийците от Валфьойо не са използвали нито чук, нито ножици, нито пила, а са си послужили с брадва.

— И не са имали и кама? — попита следователят.

— Това е друг въпрос, признавам си, но не е труден за решаване.

И като се обърна към агента от Корбей, той го попита:

— Това ли е всичко, което знаете?

— Да, всичко — каза агентът.

Г-н Льокок попита още:

— Я кажете, попитахте ли каква е точно формата на камата, купена от Геспен?

— Не, а трябваше ли?

— Чисто и просто за да сравним това оръжие с раните на жертвата и да видим дали нейната дръжка отговаря на дръжката, която е оставила отпечатък между раменете на жертвата. Попитахте ли поне с какви пари Геспен е заплатил своите покупки?

Следователят помисли, че трябва да се притече на помощ на своя агент.

— Природата на парите не е от значение ми се струва — каза той.

— Как така! — отговори г-н Льокок. — Коя е най-сериозната улика против Геспен? Това са парите, намерени в неговия джоб. Да предположим за момент, че снощи в десет часа той е развалил в Париж банкнота от хиляда франка. Дали тази банкнота е получена в резултат на престъплението във Валфьойо? Не, в този час престъплението не е било извършено. А откъде идва тогава? Аз още не знам. Но ако моята

хипотеза е точна, правосъдието ще бъде принудено да признае, че няколкостотинте франка, които намерихме в джоба на заподозрения, могат и трябва да са остатъкът от банкнотата. Остава ми още да попитам господина как Геспен е отнесъл купените предмети? Дали просто ги е сложил в джоба си или са му направили пакет и как е изглеждал пакетът?

Агентът от криминалната полиция говореше с груб тон. Горкият детектив от Корбей бе загубил цялата си увереност.

— Не знам... Не ми бяха казали, аз мислех...

Г-н Льокок вдигна двете си ръце към небето. В душата си той беше доволен да си отмъсти малко на г-н Домини, на когото нищо не смееше да каже.

— Тогава — каза той на агента — за какво сте ходили в Париж? И знаете ли кой говори с вас? Аз съм г-н Льокок.

Ефектът от името на прочутия полицай беше магически. Агентът застана мирно и прошепна:

— Какво! Нима е възможно! Вие сте г-н Льокок!

— Да — това съм аз, момчето ми. Ти не си владееш занаята, но аз не ти се сърдя. Ти ми донесе доказателство за невинността на моя клиент.

Недоволен г-н Домини попита:

— И какво е това доказателство, моля?

— О! То е много просто, г-н съдия — отговори г-н Льокок. — Ние знаем, че престъплението е извършено преди единадесет часа. Следователно, ако в десет часа вечерта Геспен е бил в магазините „Форж дьо Вилкен“, той не е могъл да бъде във Валфьойо преди полунощ. Следователно той не е убиецът.

Ако дедукциите на г-н Льокок бяха точни, цялата система на следователя рухваше. Но г-н Домини все още не искаше да се откаже от своето убеждение.

— Геспен можеше да бъде съучастник — каза той. — И щом не е такъв, защо не ни каза какво е правил през тази нощ?

— Подозирам, че Трemorел му е заложил капан, в който той е паднал. Сега той мисли, че няма смисъл да се бори. Истинският виновен граф Ектор е полудял в последния момент, но той е, да не забравяме това, умен мъж. Той знае, че правосъдието има нужда от точен брой на обвиняемите, по един при всяко престъпление. Той знае,

че полицията, докато не намери своя виновен, го търси и той ни е подхвърлил Геспен.

Всеки от нас търси истината — каза г-н Домини.

— Вие можете да се лъжете също като мен. Според вас какво би трябвало да правя аз?

— Бих искал аз самият да поставя три въпроса на клетия Геспен.

— Не знам — отговори г-н Домини — дали имам право да ви позволя това. Но в интерес на истината ще поема отговорността и ще ви позволя да разпитате вашия клиент.

Той звънна и заповяда до доведат Геспен, който още не беше върнат в затвора. Г-н Льокок беше много доволен.

— Той ще проговори — казваше той, имам три начина да го накарам да говори и поне единият ще успее. Но преди да дойде, аз ви моля, г-н съдия, да ми дадете едно сведение. Знаете ли дали след смъртта на Соврези Треморел се е виждал отново с мис Фанси?

— Доста често — отговори г-н Планта малко учуден. — След сцената в „Бел Имаж“ — дали защото тя е разбирала, че е убила Соврези или е подозирала, че ще се извърши престъплението, аз не знам, но тя се пропи. И щом ѝ се свършеха парите, тя искаше от графа, той даваше, защото се страхуваше от нея. Тя знаеше, че той е бил любовник на г-жа Соврези, заплашваше го, това беше организиран шантаж. Той сам ми го каза.

— Кога са я видели за последен път?

— Преди три седмици — каза д-р Жандрон. — Аз ги видях на прозореца на хотела.

— Тогава — прошепна агентът от криминалната полиция — вече няма съмнение...

Той млъкна. Геспен влизаше между двама стражи. За двадесет и четири часа клетият градинар беше остарял с двадесет години.

— Решен ли сте да говорите? — го попита следователят.

— Да говоря — каза той. — Да говоря! А за какво? Какво искате да ви кажа? Че аз съм убиецът ли? Това ли искате? Тогава да, аз съм! Доволни ли сте? Сега ми отрежете главата, но бързо, не искам да страдам.

Той признаваше! Г-н Льокок се доближи до Геспен и му каза:

— Хайде, това, което ни разказваш, е абсурдно. Никой няма интерес от твоята смърт. Извършено е убийство и ние търсим

виновника. Ако си невинен, помогни ни да го намерим. Какво прави от сряда до четвъртък сутринта? Твоят господар ти е дал поръчка в сряда вечер нали? Какво ти даде той? Една банкнота от хиляда франка ли?

— Не, това беше банкнота от петстотин франка, прошепна заподозреният.

— Сега ни кажи името на жената.

— Не го знам, господине.

— Тя е ниска, нали, доста хубава, кестенява и бледа с много големи очи?

— Значи я познавате? — каза Геспен с треперещ глас.

— Да, приятелю, и ако искаш да научиш нейното име, тя се казва Жени Фанси.

Геспен беше много изненадан. Той се питаше как този човек може да знае всичко това.

— Сега ми обясни как и защо граф Дьо Треморел ти даде тази банкнота от петстотин франка. Каква покупка трябваше да направиш за графа?

Геспен се поколеба. Той мислеше, че отново са му заложили капан и че е паднал в него.

— Ах! — провикна се той, като се обръщаше към г-н Льокок — вие ме заблудихте, вие не знаете нищо. Сега вие ще обърнете всички мои думи против мен. По-скоро ще умра, отколкото да кажа нещо.

Г-н Льокок и г-н Домини напразно се опитаха да изкопчат няколко думи. На всички въпроси той отговаряше: „Аз не знам“.

Г-н Льокок каза на стражите да отведат задържания. Следователят вече не се съмняваше.

— Приемете моите поздравления — каза той на г-н Льокок. — Вие сте много умен човек. А вашият разпит е шедьовър.

— Господине, приемам само половината от вашите похвали, позволете ми да поднеса другата половина на г-н мировия съдия.

Следователят стана и стисна ръката на г-н Льокок.

— Вие много ми помогнахте, господине — каза той. — Невинността на Геспен щеше да бъде призната рано или късно, но той щеше да остане дълги дни в затвора, аз щях да го разпитвам... Сега мога да дам заповед да го освободят още днес.

— Да — каза г-н Льокок. — Но защо той не ни казва нищо? Аз можах да възстановя главните факти, но не мога да знам

подробностите. Каква е ролята на мис Фанси в тази афера? Дали е съучастница? Къде се е срещнала с Геспен?

— Но — каза г-н Домини — тази Фанси ще ни обясни всичко.

— И аз разчитам на това, господине, и се надявам да я намерим до четиридесет и осем часа.

При тези думи той стана и отиде да си вземе шапката.

— Преди да си тръгна... — каза той на следователя.

— Да, знам — прекъсна го г-н Домини. — Вие искате да получите заповед за арестуване на граф Ектор дьо Треморел. Ето я, вземете.

Г-н Льокок излезе със стария мирови съдия. На улицата г-н Планта каза на г-н Льокок:

— Бих искал да говоря с вас...

— За госпожица Куртоа, нали?

— Да, аз имам един план и ако желаете да ми помогнете...

Г-н Льокок стисна ръката на г-н Планта.

— Малко ви познавам, господине, но съм ви предан така, както бих бил на стар приятел. Ще направя всичко възможно, за да ви бъда приятен и полезен. Елате утре сутринта в девет, часа у дома на ул. „Монмартр“ №...

XXII

На другия, ден в девет часа сутринта мировият съдия беше пред вратата на г-н Льокок. Тази врата с шпионка приличаше на затворническа врата.

Г-н Планта натисна бутона на звънеца.

Шпионката се отвори и се показа лицето на мустаката жена. След един разпит тя го пусна да влезе и го отведе в кабинета на г-н Льокок. Г-н Планта почака няколко минути. Полицейският агент влезе през друга врата.

— Добър ден, господин съдия — каза той. — Хиляди извинения за формалностите при влизането в моя дом. Но аз ви разказах опасностите, на които се излагам.

Той звънна. Жената влезе.

— Жануй — й каза той, — закуската, дайте бързо два прибора, и най-вече добро вино.

После се обърна към съдията:

— Тази сутрин ходих във „Форж дьо Вилкен“. Казаха ми, че правилно съм отгатнал — сряда вечерта в десет без четвърт Геспен е развалил банкнота от петстотин франка.

— Значи е спасен?

— Или почти. Той ще бъде напълно спасен, когато намерим мис Фанси.

— Може би това ще бъде трудно?

— Не, не мисля така. Аз познавам една жена продавачка по домовете, която ще ни помогне. Сигурен съм, че мис Фанси ѝ дължи нещо. Ние ще отидем, ако искате, да я потърсим след закуската и след два часа тя ще има адреса на мис Фанси. За съжаление по-трудно ще намерим Треморел. От вчера само за този клетник мисля. Заради него не съм мигнал през цялата нощ. Той ми трябва, искам го и ще го имам.

— Не се съмнявам — каза съдията, — но кога?

— А, ето. Може би утре, може би едва след месец, това зависи от точността на моите пресмятания, от точността на моя план.

— Какво! Вие имате план?

— Да, господине. Аз изхождам от принципа, че един мъж, придружен от жена, не може да остане незабелязан от полицията. В нашия случай жената е млада, тя е красива и е бременна, още три невъзможни неща. Аз познавам положението, характера и ума на Треморел. Опитвам се да вляза в неговата кожа и да мисля като него. Дали си е помислил да отиде в чужбина? Вероятно да, но е разбрал, че ще бъде много трудно да се скрие там, защото са го забелязали и проследили.

— Това е ясно — извика г-н Планта. — Ние трябва да търсим Треморел и Лоранс във Франция.

— Да, господине, да — отговори г-н Льокок. — Вие го казахте, но къде във Франция? В провинцията?

Не. Има само два града, където човек може да мине незабелязано — Марсилия и Лион. Но те са далече, едно дълго пътуване е рисковано. Нищо не е по-опасно от железниците сега, след като имаме телеграфа. И тъй остава само Париж. Но къде да търсим Треморел в Париж? Да продължим нашите изчисления.

Ектор познава много добре своя Париж, за да се надява да се скрие в хотел. Твърде вероятно е той да е наел апартамент под фалшиво име и сега си е у дома. Но се е наложило да мебелира този апартамент и то добре, защото обича лукса, защото има пари, защото не може да прехвърля едно младо момиче от богатия дом на нейния баща в лошо жилище. Ектор не е имал много време. Следователно той просто е отишъл при един тапицер, поръчал е и е платил. Този тапицер сигурно си спомня за богатия клиент. Ако го види пак, той ще го познае.

— Каква идея! — провикна се г-н Планта. — Бързо трябва да намерим портрети на Треморел, негови снимки, нека изпратим някой в Орсивал.

— Вече направих необходимото — отговори г-н Льокок. — Вчера по време на разследването аз взех три снимки на графа. Тази сутрин направих според справочника на Париж три списъка на парижките тапицери. Сега трима от моите хора всеки с по един списък и снимка ходят от тапицер на тапицер и питат: „Вие ли сте тапицерът на този господин?“ Ако един от тях отговори: „Да“, графът ни е в ръцете.

— И той ни е в ръцете! — провикна се г-н Планта, блед от възмущение.

— Не още.

Жануй отвори вратата и извика:

— Масата е сложена!

Още при първите хапки г-н Планта забеляза, че Жануй е отлична готвачка. Но той не можеше нито да яде, нито да пие, беше тъжен и почти не говореше.

— Господине — влезе и каза Жануй, — един агент от Корбей иска да говори с вас, да отворя ли?

— Да, нека влезе.

Това беше същият агент, който господата Льокок и Планта бяха срещнали при следователя. Той носеше писмо от д-р Жандрон за мировия съдия на Орсивал.

— Отворете го — каза съдията на г-н Льокок.

— Добре — каза г-н Льокок, — но да минем в моя кабинет. И той добави, обръщайки се към Жануй: — Дайте му да похапне.

В кабинета г-н Льокок отвори писмото и прочете:

„Мой скъпи Планта, тази сутрин в три часа ние извършихме аутопсия на тялото на клетия Соврези... Той е буквално натъпкан с отрова“.

— Няма съмнение — каза г-н Льокок, — че ако този проклетник Дьо Треморел се осмели да отрече отравянето на Соврези, ние ще имаме един много интересен процес.

— Не трябва да има процес! — извика г-н Планта.

Е! — помисли г-н Льокок — аз ще науча всичко. После на висок глас той добави:

— Как така няма да има процес?

Г-н Планта беше бял като платно, той трепереше.

— Ще дам цялото си богатство — каза той, — за да избегна процеса. А така също и живота си, но как да стигна до това? Само вие, г-н Льокок, можете да ми помогнете, да ме спасите...

— Но, господине...

— Милост, изслушайте ме и вие ще разберете...

— Слушам ви, господине.

— Това е една тъжна история. Бях вече на възраст, когато смъртта ми отне жената и двамата сина, цялата ми радост, всичките ми надежди. Бях останал само тяло без душа, когато дойдох да живея в Орсивал.

В Орсивал видях Лоранс. Тя току-що беше навършила петнадесет години и беше хубава, очарователна, умна и невинна.

Куртоа беше мой приятел. Скоро тя ми стана като дъщеря. Няма съмнение, че още тогава я обичах, но не си го признавах. Тя беше толкова млада, а моите коси бяха побелели. Тогава моята мечта стана да я следвам в живота, да я видя омъжена за почтен човек и щастлива и щях да остана приятел на жената, както бях приятел на девойката. Ако се занимавах с моето богатство, а то е доста голямо, правех го, защото мислех за нейните деца.

— Един ден моят приятел Куртоа ми съобщи за женитбата на своята дъщеря с граф Дьо Треморел. В този ден аз разбрах дълбочината на моята любов. Да си стар и да обичаш едно дете! Мислех, че ще полудея. Мълчах и страдах. Лоранс идваше да ме вижда, за да ми говори за Ектор. Всичко в него я възхищаваше до такава степен, че никой не можеше да се сравнява с него. Бях луд наистина, но и тя беше луда.

— Знаехте ли, господине, какъв мизерник е този Треморел?

— Уви! — Все още не знаех. Той не ме интересуваше! Но от деня, когато научих, че готвят да му дадат Лоранс, започнах да го изучавам. Колко пътувания до Париж направих по това време! Разпитвах всички, конто бяха познавали, и колкото по-добре го опознавах, повече го намразвах. Така открих неговите срещи с мис Фанси и отношенията му с Берт.

— Защо не казахте нищо?

— Честта не ми позволяваше да говоря. Соврези беше мой приятел. Какво право имах да го опозорявам, да разрушавам неговото щастие? Казах за Фанси на Куртоа, този флирт, както той каза, го караше да се смее... За десет думи срещу Ектор Лоранс почти престана да ме вижда. Помислих си да извикам на дуел този мизерник и да го убия. Но Лоранс нямаше да пожелае да ме види след това. После Соврези се разболя и умря. Аз знаех, че той е накарал жена си и своя приятел да се оженят и помислих, че Лоранс е спасена. Уви!

Напротив, тя беше погубена. Една вечер, когато минавах покрай къщата на кмета, видях един мъж, който прескочи оградата и влезе в градината. Разпознах Треморел. Заклех се, че ще го издебна и ще го убия и зачаках. Но той не излезе през тази нощ.

Г-н Планта скри лицето в ръцете си.

— Но този Треморел — извика г-н Льокок — е последният мизерник! И вие искате да няма процес!

Старият съдия не отговори веднага.

— Какво ме засяга Треморел? — каза той накрая. — Аз мисля за Лоранс, господине, мисълта за нея не ме напуска...

— Но тя не е съучастница, тя не знае, че нейният любовник е убил жена си.

— Да, Лоранс е невинна, Лоранс е жертва на този мизерник. Но тя ще бъде наказана по-жестоко от него. Могат дори да я обвинят. Берт беше нейна съперница, тя сигурно я е ненавиждала. И тя ще бъде опозорена, загубена завинаги! А аз я обичам! Аз я обичам хиляди пъти повече, отколкото преди нейната грешка, защото тогава я обичах безнадеждно, а сега...

Дой сведе очи под погледа на г-н Льокок и се изчерви.

— Сега вие знаете всичко — каза той, — помогнете ми... Аз ще ви дам половината си богатство, а аз съм богат...

Г-н Льокок го спря с един жест.

— Достатъчно, господине — каза той. — Аз мога да направя услуга на човек, когото уважавам, когото обичам, но не бих могъл да му продам тази услуга. Защо ми предлагате пари? Значи и вие сте като другите, които не могат да си съставят мнение за човек, който е в моето положение. Ако исках да бъда богат, по-богат от вас, г-н съдия, бих станал за петнадесет дни! Не отгатвате ли, че държа в ръцете си честта и живота на петдесет души? Аз имам тук — и той посочи челото си — двадесет тайни, които бих продал утре, ако искам, по сто хиляди франка парчето.

— Не ме разбрахте, господине — каза г-н Планта, — казах това, без да мисля.

— Добре. Да се върнем на граф Дьо Треморел.

— Остава ми да чакам само вашето решение.

— Вие искате от мен едно много трудно нещо, което освен това е против моя дълг.

— Правя го в името на Лоранс, която знаете, че е невинна.

— Само веднъж в живота си, господине, съм изневерил на моя дълг. Не успях да устоя на сълзите на една клета майка, която прегръщаше моите колена и ме молеше за милост за сина си. Аз спасих този син и той стана честен човек. За втори път днес ще го направя за вас.

— О, господине! — провикна се г-н Планта — благодаря, благодаря!

— Има само един начин да избегнем процеса на престъпник като Треморел, но дали ще даде резултат? Всичко зависи от него. При друг виновник аз бих казал: „Сигурен съм“. Но при него се съмнявам. Трябва да разчитам преди всичко на енергията на г-ца Куртоа. Тя е енергична, нали така ми казахте?

— Тя е самата енергия.

— Тогава да се надяваме! Но какво ще стане, когато се намерят книгата на Соврези, които трябва да са скрити накъде във Валфьойо?

— Няма да ги намерят.

— Ах!

И той помисли: „Най-последно! Значи ще науча откъде идва досието, което ни беше прочетено миналата нощ и в което има два почерка.“

— Мога да ви поверя своята чест — каза г-н Планта. — Следователно ще ви кажа всичко. В деня, когато видях Треморел да влиза при Лоранс, аз отворих пакета, който ми повери Соврези.

— И не сте си послужили с него!

— Имах ли право? Този нещастник се бе оставил да умре, за да си отмъсти.

— Но вие върнахте книгата на г-жа Дьо Треморел.

— Истина е. Но две седмици почти преди престъплението Берт, която се страхуваше от мъжа си, дойде да ми повери ръкописа на Соврези, който беше допълнила. Аз трябваше да отворя този нов пакет в случай, че тя умре от насилствена смърт.

— Как, и вие, г-н съдия, не сте проговорили? Защо ме оставихте да се колебая, да търся?

— Аз обичам Лоранс, господине.

Г-н Планта много искаше да научи какво беше „единственото средство“ да се избегне процесът, но не се осмеляваше да запита г-н

Льокок.

Агентът от криминалната полиция погледна стенния часовник.

— Два часът! — извика той. — А между три и четири имам среща с г-жа Шарман за Жени Фанси.

— Аз съм на вашите заповеди.

— Много добре. Само че след Фанси ще трябва да се заемем с Дьо Треморел. Трябва да вземем мерки, за да свършим днес. Или ще го пипнем до двадесет и четири часа, или ще се наложи да си променим плановете. Всеки от моите трима души има кола е добър кон, за един час те трябва да свършат посещенията си при тапицерите.

Той написа няколко реда и протегна хартиятата на г-н Планта.

— Прочетете — каза той — какво написах на моя лейтенант:

„Г-н Жоб,

Съберете веднага шест или осем от нашите хора и идете с тях да чакате моите инструкции при търговеца на вино на ъгъла на улица Де Мартир и улица Ламартин.“

— Защо там, а не у вас?

— Защото там сме на две крачки от г-жа Шарман и съвсем близо до Треморел, понеже този мизерник е наел апартамент в квартал „Нотр-Дам-дьо-Лорет“.

— Какво ви кара да предполагате това?

— Вие забравихте плика на писмото на г-ца Куртоа, който носеше марка от Париж от пощата на ул. „Сен-Лазар“. Лоранс, напускайки дома на своята леля, сигурно се е преместила в наетия и мебелиран от Треморел апартамент. Там тя е написала това писмо и оттам е занесла писмото на пощата, в станцията близо до апартамента.

— Изглежда, че сте прав, господине, но не мислите ли, че хората, които събирате, не ще допринесат да изпълните вашето обещание, а напротив?

Вие имате моята дума и аз продължавам да държа на нея. Аз ви обещах да направя всичко възможно, за да спася г-ца Лоранс, и ще го направя. Но не забравяйте, че ви обещах моята помощ, а не успех. Позволете ми да взема необходимите мерки според мен.

Г-н Льокок позвъни, за да извика Жануй.

— Изпрати това писмо веднага на Жоб.

— Сама ще го занеса.

— Не. Ти ще останеш тук, за да чакаш хората, които изпратих при тапицерите тази сутрин. Ти ще ги изпратиш при продавача на вино на ул. „Мартир“.

Той даваше заповеди и в същото време се обличаше, слагаше си перуката, златните очила. За един миг се превърна в началник на служба на около 50 години.

В трапезарията агентът от Корбей чакаше своя идол.

— Ти ще ни следваш на петнадесет крачки разстояние — му каза Льокок — и ще охраняваш вратата на къщата, в която ще влезем. Може би ще ти поверя една красива девойка, която ще отведеш при г-н Домини.

Те излязоха.

Имате ли нужда от пари? Искате ли костюм по последна мода? А кола? А чифт ботуши? Една хубава и скъпа картина? Мебели или диаманти? Обърнете се към г-жа Шарман, защото тя има всичко това и дори много повече неща. Ако сте мъж, можете да ѝ дадете някаква гаранция, ако сте жена, вие сте млада и хубава и за г-жа Шарман ще бъде удоволствие да ви обслужи при лихва от двеста процента. Тя има много клиенти, тя неведнъж си е имала работа с г-н Льокок, тя има нужда от него и се страхува от него като от огън. Тя чакаше г-н Льокок и неговия придружител като един чиновник, който посреща своя директор. Тя сама отвори вратата. В салона им предложи най-добрите фотьойли.

— Виждам, че сте получили моята бележка — каза г-н Льокок.

— А бяхте ли така любезна да се погрижите за моята поръчка?

— Но вие знаете, г-н Льокок, че ще мина през огъня заради вас. А вашата поръчка не беше трудна, защото имах удоволствието да видя мис Фанси завчера. Това е доста храбро и почтено създание. От две години ми дължеше четиристотин и осемдесет франка. Аз почти не мислех за тях вече, защото мислех тези пари за загубени. И ето че завчера моята Фанси пристига и ми казва: „Г-жо Шарман, получих наследство, имам пари и ви нося.“ Портмонето ѝ беше пълно е банкноти.

Г-н Льокок и г-н Планта се спогледаха. Една и съща мисъл едновременно им дойде и на двамата. Това наследство и тези банкноти не можеха да бъдат нищо друго, освен цената за една голяма услуга, направена от нея на Треморел.

— А къде живее тя?

— Съвсем близо отгук, в една мебелирана къща на ул. „Винтимил“.

— Тогава защо я няма тук?

— Сутринта тя не си е била у тях, когато изпратих моята първа госпожица. Но Фанси трябва да се върне преди четири часа и моята първа майсторка я чака при портиера и ще я доведе, щом се върне, без дори да я остави да се качи в стаята си.

— Тогава да я почакаме.

Беше изминал около четвърт час откакто г-н Льокок и г-н Планта чакаха, когато г-жа Шарман каза:

— Чувам стъпките на моята майсторка по стълбите.

— Чуйте — каза г-н Льокок. — Мис Фанси трябва да помисли, че вие сте изпратили да я доведат и че моят приятел и аз се намираме тук случайно.

— Ясно!

— Още една дума. Щом започнем да разговаряме аз и мис Фанси, излезте, идете в друга стая.

— Разбрано, господине.

Вратата се отвори и мис Жени се появи. Уви! Това не беше вече младата и хубава Фанси, която обичаше Ектор. Една година беше убила нейната парижка красота. Тя беше стара като порока.

Тя беше в разкошен тоалет, но новата ѝ рокля беше на петна и носеше огромна шапка. Беше силно разгневена.

— Каква приумица! — извика тя. — Да изпратите да ме доведат ей така, почти насила от тази госпожица?

— А аз си мислех, че ще ми благодарите...

— Ах, защо?

— Хайде, усмихнете се бързо, имам за вас чудесно кадифе по тридесет франка метъра. Какво ще кажете!

— Кадифе през месец юли! Нямам нужда от него, не искам да го виждам, пуснете ме да си ходя!

В този момент г-н Льокок извика:

— Но аз не се лъжа, та това е мис Жени Фанси, която имам честта да видя отново!

— Да, това съм аз. И после?

— Какво! Не ме ли познавате?

— Съвсем не.

— А аз бях един от вашите обожатели, мое красиво дете, и имах удоволствието да обядвам у вас, когато живеехте близо до Мадлената, това беше по времето на графа.

Той свали очилата си и хвърли поглед на г-жа Шарман, която стоеше в салона. Тя излезе.

— Бях в много добри отношения с Треморел — продължи г-н Льокок, — отдавна не сме се виждали, не сте ли имали известие от него?

— Видях го преди осем дни.

— Тогава знаете какво е станало?

— Не. Какво има?

— Значи не четете вестници? От четиридесет и осем часа Париж не говори за друго.

— Казвайте бързо.

— Вие знаете, че той се ожени за вдовицата на един от своите приятели. Всички мислеха, че е щастлив. Но далеч не беше така. Той е убил жена си с нож.

— Нима е възможно?

Г-н Льокок забеляза, че тя не беше много изненадана.

— Възможно е, защото е в затвора.

Вместо да се разплаче, както очакваше г-н Планта, Фанси избухна в смях.

— Добре му се пада на Треморел — каза тя, — защо ме изостави, добре ѝ се пада и на нея... защо изневеряваше на мъжа си, на онова очарователно момче! Ектор е мизерник, винаги съм го казвала. Сега тя ненавиждаше Треморел.

— Да, и аз така мисля. И ето че той се опитва да прехвърли своето престъпление на друг човек. Той обвинява един клетник, който е невинен като вас или мен, но който не може да каже къде е прекарал нощта в сряда срещу четвъртък.

— Знаете ли кой е този човек? — попита мис Фанси с треперещ глас.

— Вестниците казват, че е един беден младеж, който бил градинар при него.

— Един такъв дребен, нали? Слаб, много мургав и се казва... почакайте малко... който се казва... Геспен ли?

— Значи вие го познавате?

Мис Фанси се колебаеше. Тя трепереше. Накрая каза:

— Брей, не виждам защо да не кажа това, което знам. Не искам да отсекаат главата на един бедняк, който е невинен. Оттогава са минали около осем дни, моят Ектор ми писа и ме помоли да отида в Мелюн. Отидох там и се срещнахме, после вечеряхме заедно. И той ми разказа, че неговата готвачка се жени, но че един от прислужниците е толкова влюбен в нея, че може да направи скандал на сватбата. Той ме помоли да му помогна, да се срещна с Геспен при един продавач на вино, облечена като камериерка. Геспен щеше да има поръчка за мен, щеше да ме познае по букета, който щях да нося с мен. После трябваше да го напия и да го развеждам из Париж до другия ден.

— И вие — прекъсна я г-н Льокок, — една умна жена, повярвахте на тази история за ревнивия прислужник?

— Не, но мислех, че има някаква любовница зад всичко това и нямах нищо против да му помогна да изневери на жена си, която ненавиждам. И тъй, аз се подчиних. И ви уверявам, че прекарах чудесна вечер с този градинар, който е съвсем благовъзпитан. Накрая беше толкова пиян, че падна на пейката близо до Триумфалната арка, заспа и аз го оставих там.

— Какво стана с пакета, който ви даде?

— Трябваше да го хвърля в Сена, но аз забравих... и той е още у дома.

— Отворихте ли го?

— Да, и намерих в него чук, ножици и един голям нож.

Г-н Льокок каза с напълно променен тон:

— Мое хубаво дете, вие спасихте един невинен, но се налага да повторите всичко това пред следователя на Корбей. Ще ви придружат дотам.

Той отвори прозореца и повика агента на г-н Домини. После, връщайки се към мис Фанси, я попита:

— Колко ви плати Треморел за услугата, която му направихте?

— Десет хиляди франка, господине, но те са си мои, заклевам ви се, той ми ги дължеше...

— Добре, добре, никой не иска да ви ги вземе.

Когато агентът на Корбей влезе в салона, г-н Льокок добави:

— Заведете този господин у вас, като излезете оттук. Вземете пакета, който ви даде Геспен, и тръгнете за Корбей.

XXIII

Г-н Льокок почти тичаше, като се спускаше по улица „Нотр-Дам-дьо-Лорет“, Г-н Планта го следваше с голяма мъка.

Те влязоха при продавача на вина на ъгъла на ул. „Мартир“. Във втората зала десет човека пиеха и играеха на карти.

— Добре, господин Жоб — каза г-н Льокок на един от тях, който, изглежда, беше шефът, — вие сте точен. Вие ще ме чакате тук още една минута, моите инструкции ще зависят от доклада, който ще чуя.

И той попита своите пратеници, които бяха в залата:

— Кой от вас успя?

— Аз, господине — отговори един висок младеж с бледо лице. — Напразно показвах моята снимка на десетина тапицери, когато на улица „Сен-Пиер“ един от добрите тапицери на предградие, „Сен-Жермен“ на име Реш го позна.

— Повтори какво ти каза дума по дума, ако е възможно.

— Това е портретът на един от моите клиенти — ми каза той. — Поръча ми да мебелирам една малка къща, която току-що бе наел — салон, трапезария, спалня и останалото.

— Какво име е дал този господин на тапицера?

— Г-н Джеймс Уилсън, но г-н Реш ми каза, че нямал вид на англичанин.

— Къде живее той?

— Мебелите били пренесени в една малка къща на ул. „Сен-Лазар“, №...

— В ръцете ни е! — извика г-н Льокок.

Но бледият млад човек поклати глава.

— Не е сигурно — каза той.

— Защо?

— Тъй като имах време до срещата, аз отидох да намеря мястото, т.е. малката къща. Успях да се запозная с портиера и да го поканя в кръчмата. Когато седнахме на масата, аз се престорих, че забелязвам нещо на пода и вдигнах снимката на графа, която бях изпуснал. „Я,

виж! — казах аз, — един портрет!“ Моят нов приятел я взе, погледна я и не позна графа. Тогава аз казах: „Този господин си го бива, вашият господар, искам да кажа (той го хвалеше много), а не прилича ли на този на снимката, защото добрите хора си приличат.“ Но той каза, че не прилича, че човекът на снимката е с брада, а неговият господар е гладко обръснат като абат. „Нещо повече, каза той, моят господар е американец, наистина той ми дава своите нареждания на френски, но госпожата и той си говорят винаги на английски.“

— Треморел говори английски, нали? — попита г-н Льокок г-н Планта.

— Да, доста добре, а и Лоранс също.

— А ние знаем, че Треморел си е обръснал брадата през нощта на престъплението. Това е той.

После, като се обърна към бледия младеж, той каза:

— Мерси, Пало, ти си свърши добре работата. Но я кажи, имаш ли плана на партера на къщата?

— Да, господине, а и на първия етаж. На партера има широк и висок павиран свод, за да минават колите. От другата страна на свода има доста голям двор. Конюшнята е в дъното на двора. Отляво на свода е стаята на портиера. Отдясно има врата, която води към стълба, а тя към вестибюл и салона, трапезарията и две други малки стаи. На първия етаж се намират стаите на господина и госпожата, работния кабинет, един...

— Достатъчно! — прекъсна го г-н Льокок. — Моят план е готов. Г-н Жоб, щом тръгнем, вие идете с вашите хора при първия продавач на вино на ул. „Амстердам“. Можете да вечеряте там, ето ви пари (той хвърли на масата две луи), но не пийте нищо.

После излезе с г-н Планта и Пало. Той лично искаше да види къщата.

— Нашите шансове сега са деветдесет процента. Какво ще правите? — попита старият съдия, който беше много развълнуван.

— Сега нищо, ние ще започнем нашите операции, когато настъпи нощта. Да направим като нашите хора, да отидем да вечеряме. На две крачки отгук аз знам един ресторант, където се похапва добре. А на теб, Пало, ти давам два часа, за да се дегизираш. Портиерът не бива да те познае. Ти също можеш да се нахраниш. Преоблечи се като тапицер. Ще те чакам в ресторанта.

Г-н Планта не можа да хапне нищо. Г-н Льокок похапна добре и изпразни една бутилка вино.

После той поиска чаша кафе и принадлежности за писане.

— Вижете, господине — каза той на г-н Планта, — трябва ни десет минути за разговор с г-ца Лоранс в отсъствие на Треморел.

— Но Треморел сигурно не оставя Лоранс сама за минутка. Той си мисли, че са намерили книгата на Соврези.

— Ние ще го накараме да излезе, аз намерих начин. След един час граф Дьо Треморел ще бъде в предградие „Сен-Жермен“. Ще се наложи да прибегна до фалшификация, но целта оправдава средствата.

Той взе перото и написа:

„Г-н Уилсън,

Четири от банкнотите по хиляда франка, които ми дадохте, са фалшиви, научих го от моя банкер. Ако до десет часа не дойдете при мен, още тази вечер ще трябва да подам жалба до имперския прокурор.

Реш“

— Вземете, господине — каза г-н Льокок, подавайки писмото на г-н Планта, — разбирате ли?

— Да, той ще си каже, че между банкнотите, които е дал на тапицера, не може да има фалшиви, но че жалбата ще предизвика анкета и ще се наложи да доказва, че е г-н Уилсън, а тогава той е загубен. И ще излезе.

— Значи ще успеем. А ето и моя човек.

Някакъв човек се появи на вратата и веднага изчезна. Това беше Пало, облечен като тапицер. Г-н Планта не го позна.

— Чуй моите инструкции — му каза г-н Льокок. — Първо ще намериш кола с добър кон. После ще отидеш при продавача на вино да потърсиш един от нашите хора, който ще те придружи до къщата на г-н Уилсън. Ти ще влезеш сам и ще предадеш на портиера ето това писмо. Чакай на улицата. Ако г-н Уилсън излезе, а той ще излезе, или вече няма да съм Льокок, твойт придружител ще дойде да ми каже. Ти не изпускай г-н Уилсън от очи. Той сигурно ще вземе кола, а ти го следвай с своята. Той вероятно ще иде при тапицера, но мога и да се

лъжа. Ако отиде на железопътна гара, ти ще се качиш в същия вагон и ще го следваш, където и да иде. И при първа възможност ще ми изпратиш телеграма.

— Какво да направя, ако г-н Уилсън се върне в своята къща?

— Ще се върнеш с него и когато колата му спре пред къщата, ще свирнеш два пъти, после ще ме чакаш на улицата. Ще пазиш твоята кола и ще оставиш да я вземе господинът, ако се наложи.

— Разбрах! — отговори Пало и замина тичешком.

Останали сами, г-н Льокок и г-н Планта се разхождаха по улицата. Скоро те забелязаха един мъж да тича към тях.

— Господине — извика той, — той замина и Пало го последва.

— Пешком или с кола?

— С кола.

— Добре. Иди при твоите другари и им кажи да бъдат готови.

Всичко вървеше, както искаше г-н Льокок. Той се обърна тържествуващ към стария съдия и бе поразен от бледия вид на г-н Планта.

— Болен ли сте, господине? — попита той разтревожен.

— Не, но аз съм на петдесет и пет години, господин Льокок, а на тази възраст има смъртоносни вълнения. Аз треперя, страх ме е..., да, страх ме е... бих искал да не дойда с вас!

— Но без вас, без вашата помощ, аз не мога нищо да направя.

— Щом е така...

И той тръгна отново. Г-н Льокок го спря.

— Не още — каза той, — не още. Имаме нужда от десет минутен разговор с госпожица Лоранс, но не много повече. Завръщането на Треморел трябва да прекъсне този разговор. Ние трябва да почакаме още четиридесет минути.

Те влязоха в едно малко кафене. Г-н Льокок взе един вестник, а г-н Планта мислеше за Лоранс. В девет часа г-н Льокок стана.

— Да тръгваме — каза той.

Скоро, придружени от хората на г-н Жоб, те стигнаха до къщата на г-н Уилсън.

— Вие ще чакате да влезе и да ви извикам — каза г-н Льокок на своите агенти, — ще оставя вратата отворена.

При първото позвъняване вратата, се отвори. Портиерът беше в своята стая.

— Г-н Уилсън? — попита г-н Льокок.

— Отсъства.

— Тогава ще говоря с госпожата.

— И тя отсъства.

— Много добре! Само че, тъй като аз непременно трябва да говоря с г-н Уилсън, ще се кача.

Г-н Льокок повика своите хора. Портиерът разбра с кого има работа и ги пусна да влязат. Тогава агентът от криминалната полиция постави шест от своите хора в двора и заповяда на другите да отидат на отсрещния тротоар. После се върна при портиера.

— Ти, мой човек — заповяда той, — внимавай. Когато твоят господар, който е излязъл, се върне, не му казвай, че ние сме тук или...

Тонът на г-н Льокок беше така заплашителен, че портиерът се разтрепери.

— Аз съм сляп — отговори той, — аз съм ням.

— Колко прислужници има в къщата?

— Трима, но излязоха.

Агентът от криминалната полиция хвана тогава г-н Планта за ръка и каза:

— Виждате ли, господине, провървя ни. Елате и в името на госпожица Лоранс, дръжете се!

XXIV

Да, г-н Лъоккок беше прав. Лоранс не беше мъртва. Тъкмо тя живееше в къщата, в която влязоха г-н Планта и агентът от криминалната полиция, под името мадам Уилсън.

Като остана сама след излизането на Ектор, нещастната Лоранс мислеше за последната година от нейния живот. Колко събития бяха станали! Тя се питаше дали не сънува, дали няма внезапно да се събуди в Орсивал, в своята моминска стая.

Нима това е тя, в тази непозната къща, мъртва за всички, зависима от един мъж, който можеше да я напусне, ако пожелае. Нима това беше тя, която щеше да бъде майка и която се изчервяваше от това, което е гордост за младите жени...

Тя плачеше с горещи сълзи, оплакваше своя прекършен на двадесет години живот.

Изведнъж вратата се отвори. Влезе г-н Планта.

— Вие! — извика Лоранс. — Вие!

Старият съдия беше още по-развълнуван и от нея, ако това беше възможно. Нима това беше наистина неговата Лоранс? Мъката я беше състаряла, а бременността ѝ личеше доста ясно.

— Защо трябваше да ме търсите? — попита тя. — Ах, добре казвах на Ектор, че никой няма да повярва на писмото, което той ми продиктува.

Г-н Планта щеше да отговори, но г-н Лъоккок си беше обещал да проведе разговора.

— Ние не търсим вас, мадам — каза той, — а г-н Дьо Треморел.

— Ектор! И защо? Не е ли свободен?

— Г-н Дьо Треморел извърши голямо престъпление.

— Той ли? Вие лъжете, господине!

Агентът от криминалната полиция поклати тъжно глава.

— За съжаление казвам истината. Г-н Дьо Треморел уби жена си в сряда срещу четвъртък, аз съм полицейски агент и имам заповед да го арестувам.

Тези ужасни думи поразиха жестоко Лоранс, но ѝ се сториха напълно правдоподобни: тя познаваше омразата на Треморел към Берт.

— Е, добре! — извика тя. — Аз съм негова съучастница, арестувайте ме!

Този вик накара г-н Планта да затрепери, но г-н Льокок остана спокоен.

— Не, госпожо — каза той. — Не, вие не сте съучастница на този човек. И убийството на жена му не е неговото единствено престъпление. Знаете ли защо той не се ожени за вас? Защото заедно с г-жа Берт, която му беше любовница, той отрови Соврези, неговия най-добър приятел, който го беше спасил.

Лоранс се строполи на килима. Тя дори не подозираше. Да, отравянето на Соврези обясняваше всичко — страхът на Ектор, неговите обещания, неговите лъжи, неговата омраза, неговата сватба, неговото бягство, с две думи — всичко.

И все пак тя още се опитваше не да го защитава, а да поеме половината от неговите престъпления.

— Аз знаех — каза тя плачешком, — аз знаех всичко.

Старият съдия извика:

— Колко много го обичате, клето дете!

Тези думи върнаха на Лоранс цялата ѝ енергия.

— Аз да го обичам? — се провикна тя. — Вижте, само на вас, мой единствени приятелю, мога да обясня всичко, вие ще ме разберете. Вярно е, че го обичах, заради него аз забравих своя дълг. Но един ден той се разкри пред мен такъв, какъвто е, аз го прецених и моята любов отстъпи пред омразата. Аз не знаех нищо за убийството на Соврези. Но Ектор ми беше признал, че неговата чест и неговият живот са в ръцете на Берт... и че той я обича. Аз му позволих да се оженят... вече няха илюзии. Когато видях, че е невъзможно да скрия моя срам, аз пожелах да умра. Ако живея, ако написах това писмо на моята майка, направих го, защото той ме молеше в името на моето дете... на нашето дете.

Г-н Льокок, който усещаше, че не остава много време до връщането на графа, се опита да каже нещо, но Лоранс, не го слушаше.

— Но какво значение има това! — продължи тя. — Аз го обичах, аз го последвах, аз съм негова. Аз ще изпълня своя дълг. Аз не бих могла да бъда невинна, щом моят любим е извършил престъпление, аз искам да бъда наказана с него.

В този миг г-н Льокок чу двойно изсвирване. Треморел се връщаше. Нямах време за колебания. Той хвана ръката на Лоранс.

— Всичко това, госпожо — каза той със суров тон, — вие ще го кажете на съдиите. Аз имам заповед за арестуването на Треморел. Ето постановлението.

Лоранс почти се успокои.

— Но вие ще ми позволите — каза тя — да поговоря пет минути с граф Дьо Треморел.

Г-н Льокок трепереше от радост. Той беше предвидил тази молба и я чакаше.

— Пет минути, така да бъде — отговори гой. — Но аз ще остана в съседната стая и знайте, че къщата е обградена от моите хора.

Чуха стъпките на графа по стълбите.

— Ето Ектор — каза Лоранс. — Бързо, скрийте се бързо.

Ектор влезе. Той беше по-блед от смъртта.

— Загубени сме — каза той, — преследват ни. Виж това писмо, което получих. Тапицерът ми каза, че не го е писал той. Бързо, да тръгваме, да напуснем тази къща.

Лоранс му хвърли поглед, пълен с омраза и ненавист и каза:

— Много е късно.

Треморел беше поразен от тона на гласа й.

— Какво има?

— Всичко е известно, знае се, че вие сте убили вашата жена.

— Това не е вярно.

Тя вдигна рамене.

— Е добре, да, истина е, понеже много те обичах!

— Наистина ли? Нима от любов към мен вие отровихте приятеля си?

Той разбра, че наистина е разкрит, че е попаднал в клопка, че в негово отсъствие са казали всичко на Лоранс, Той не се опита да отрича.

— Какво да правя? — провикна се той. — Какво да правя?

Лоранс прошепна с треперещ глас:

— Спасете името Дьо Треморел, тук има оръжие...

— Не — отговори той. — Аз още мога да избягам и да се скрия. Ще замина сам, ти ще дойдеш при мен по-късно.

— Вече ви казах, много е късно. Полицията е в двора, на улицата. А вие знаете, това значи каторга или ешафод.

— И все пак ще опитам...

— Но тук има един полицейски агент и той остави на масата тази заповед за арестуване.

— Значи трябва да умра? — прошепна той.

— Да, трябва, но напишете признания за вашите престъпления, защото могат да заподозрат невинни.

Машинално той седна, взе перото, което му подаваше Лоранс, и написа:

„Сам и без съучастници аз отрових Соврези и убих графиня Дьо Треморел, моята жена.“

Когато подписа и сложи датата, Лоранс отвори едно от чекмеджетата на бюрото, където бяха пистолетите. Ектор взе единия, тя взе другия.

Но както някога в дома си, както в стаята на умирация Соврези, Треморел почувства, че мъжеството му изневерява. Той беше много блед и трепереше.

— Лоранс — прошепна той, — обична моя, какво ще стане с теб?

— С мен! Аз се заклях, че ще ви последвам навсякъде и завинаги, разбирате ли?

— А, това е ужасно — каза той още, — не аз отрових Соврези, а тя, има доказателства. Може би един добър адвокат...

Г-н Льокок не изпускаше нито дума, нито един жест от тази сцена. Той бутна вратата, която изскърца.

Лоранс помисли, че вратата се отваря, че агентът се връща, че Ектор ще попадне жив в ръцете на полицията...

— Подъл страхливец! — извика тя, прицелвайки се — стреляй, иначе...

Той се поколеба. Чу се отново шум. Тя стреля. Треморел падна мъртъв.

Тя грабна другия пистолет и вече го насочваше към себе си, когато г-н Льокок го изтръгна от ръцете ѝ.

— Нещастнице! — извика той. — Какво желаете?

— Да умра. Нима мога да живея сега?

— Да, вие можете да живеете и ще ви кажа нещо повече дори, вие трябва да живеете. Вашият живот не ви принадлежи, вие сте майка.

— Ех! — отговори тя. — Именно заради моето дете трябва да умра сега, ако не иска да умра от срам, когато то ме попита кой е неговият баща.

— Вие ще му отговорите, госпожо, като му посочите един почтен човек, като му посочите един стар приятел — г-н Планта, който е готов да му даде своето име.

Старият съдия беше готов да умре, но събра сили да каже:

— Лоранс, дъще моя, любима, моля ви... приемоте.

Тези прости думи, произнесени с голяма обич, разнежиха най-сетне девойката и я накараха да приеме. Тя се разплака. Тя беше спасена.

Г-н Льокок наметна върху раменете ѝ един шал, който беше забелязал на един от столовете, и сложи ръката на девойката в ръката на г-н Планта:

— Тръгвайте — каза той. — Моите хора имат заповед да ви пуснат. Вие можете да вземете колата на Пало.

— А къде да отидем?

— В Орсивал. Г-н Куртоа е известен с писмо от мен, че неговата дъщеря е жива и той я очаква. Тръгвайте, тръгвайте!

Останал сам, г-н Льокок застана пред трупа на Дьо Треморел.

— Ето — си каза той — един клетник, който аз убих, вместо да го арестувам и предам на правосъдието. Имах ли право на това? Не, но мисля, че добре направих.

И той повика своите хора.

XXV

Още на другия ден след смъртта на Треморел, Ла Рипай и Геспен бяха освободени. Петнадесет дни по-късно, за голяма изненада на жителите на Орсивал, г-н Планта се ожени за г-ца Лоранс Куртоа и още същата вечер младоженците заминаха за Италия, където възнамеряваха да останат най-малко една година.

Г-н Куртоа бе продал своето хубаво имение в Орсивал. Той искаше да се установи в Южна Франция и търсеше община, която се нуждаеше от кмет.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.